

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANMARKS
PÆDAGOGISKE
BIBLIOTEK

VESTJYLLANDS
HØJSKOLE

årsskrift
1977

Udgivet af

Vestjyllands Højskoles Elevforening

Redaktør: Günther Pollmann
Omslags- og helsidesbillede: Jørgen Borg
Tryk: Gullanders Bogtrykkeri a-s

Indhold

Højskole og klassekamp	side 5
H. Boye Jensen	
Samba	side 12
Finn Skjærlund	
Den udødelige historie	side 16
Günther Pollmann	
Vestjylland – natur, kultur, samfund	side 23
Poul Hillerup	
Vestjylland – natur, kultur, samfund	side 28
Inge Gotthardt Petersen	
Kultur og politik	side 32
Bodil Bjerring	
Hvorfor tager man på sommer-temakursus?	side 36
Tove Johansen	
En lærers tanker	side 38
Anne Buhl	
Tanker efter et temakursus	side 40
Bodil, Fyn	
Sammenbruddet af den afrikanske drøm	side 41
R. John Van de Maele	
En tur til Polen foråret 1977	side 44
Bibi Rasmussen	
Tanker tre år derpå – samt lidt godt fra elevbestyrelsen . .	side 46
Jørn Verner Stendorf	
Skole- og elevnyt	side 50
Nyt fra Højskolernes Sekretariat	side 55
Elevfortegnelse	side 60

Højskole og klassekamp

AF H. BOYE JENSEN

Ser man på de første hundrede år af højskolens historie, er der to forhold, som begge er lige overraskende og slående: For det første, højskolens udbredte og håndfaste succes hos bondestanden, og for det andet, dens på det nærmeste totale fiasko udenfor bondestanden.

Når den danske bondestand som den eneste i verden fik højskolen, er dette jo i sig selv højst forunderligt, men på den anden side kan der let opregnes en række årsager til, at den groede frem netop i den danske bondestands muld.

Bondestanden var fra bondefrigørelsens dage og lidt ind i dette århundrede en klasse, der var på vej opad fra bunden. På vejen fremad og opad måtte mange hindringer overvindes. Bondens tro på sig selv måtte genoplives. Den var så godt som kvalt af de herskende klassers ringeagtende og hovmodige holdning over for den. Dette kom til udtryk på mangfoldige måder. F. eks. kunne Ove Høegh Guldberg skrive:

»Mere Kundskab (nemlig udover religion, læsning, regning og skrivning) gør Bonden hans Stand uførdagelig og udbreder kun Lede og Kedsomhed for det haarde og ensdanne Arbejde. Det hele menneskelige Køn taaler et vist Maal af Kundskaber, og enhver Stand maa derfor have sin visse Andel, det mere gør drukcent.«

Altså efter Høegh Guldberg bør bonden forblive i sin uoplysthed, for at han kan bevares som trækdyr for de højere klasser. Selv ordspørgene, der immervæk opfattes som evige sandheder, kunne bruges som middel i undertrykkelsen af bonden. Her to eksempler:

»Det er galt at sætte en bonde oven på en herremand.«

»Var bonden ikke bunden, var han værre end hunden.«

Bønderne havde virkelig brug for en højskole i forrige århundrede, og det er som bekendt Grundtvigs fortjeneste, at de fik den. Han så, at bønderne trængte til oplysning for at kunne klare de opgaver, de på deres vej fremad ville komme ud for. Han så, de behøvede kundskaber, udsyn og overblik. Men først og fremmest gav Grundtvig bondestanden dens selvbevidsthed tilbage.

Selvom Grundtvig forestillede sig, at højskolen skulle være for

hele folket, for »Selvejrbønder og Fæstere, baade store og smaa, – Haandværkere af alle Slags, – Sømænd og Handelsmænd«, var det dog bønderne, han altid nævnte først og ganske særlig tænkte på, når han talte om højskole. Som han sagde, almuen det er folkets al-formue. Og på den tid udgjorde bondestanden en væsentlig del af almuen. Så i praksis var bondestand og almue det samme.

Men hvad enten det nu skete med eller mod Grundtvigs vilje, blev højskolen en skole for bønderne. I hvor høj grad ses bedst af nogle ord fra den »håndfæstning«, som Jens Nørregaard måtte underskrive, inden han kunne accepteres som forstander på Testrup Højskole (1866):

»Har De Syn for, at det er Bondestanden, der skal frem og oplyses og opvokse til at blive Folkets Kerne og bærer af den ny Tid?«

Mig bekendt har man ikke eksempler på, at andre forstandere har måttet underskrive en lignende »kontrakt« før ansættelsen, men jeg er overbevist om, at både valgte forstandere og selvejerforstandere fra en ende af med deres hjerte eller mund har sagt ja til synet, der ligger bag. Det var simpelthen umuligt at skaffe elever på anden måde.

I højskolens barndom og ungdom kaldte man ofte højskolerne for bondehøjskoler, men lidt efter lidt forlod man denne betegnelse og foretrak i stedet ordet højskole eller folkehøjskole, dels lød de sidste betegnelser mere rummelige, dels gik man vel stadig med en mere eller mindre hemmelig drøm om en grundtvigsk folkehøjskole, en skole for alle klasser. Men navneforandringen efterfulgtes ikke af en tilsvarende forandring i højskolens befolkningsmæssige grundlag. De blev fortsat rejst og båret af bønder til gavn for bondeungdommen og hele bondestanden.

I dette hjørne af højskolens historie indtager de bjørnbakske skoler en interessant og ejendommelig plads. Disse skoler, vel en halv snes stykker, da der var flest, fastholdt navnet bondehøjskole. Lars Bjørnbak, bevægelsens hovedmand, havde to slagord, der siger noget om skolernes mål og midler. Det ene lød: »Frem, Bondemand, frem!« Det andet: »Kundskab er Magt. Uvidenhed Trældom!« Man forkyndte på disse skoler utvetydigt, klart, prosaisk og radikalt, hvad man ville: Bondestandens fremgang. Midlet til at nå dette mål var kundskaber. Ikke vækkelse eller poesi, ikke bragesnak og sang, men kundskaber, reelle, kontante kundskaber. Derfor lignede skolerne i mangt og meget skinbarlige realskoler med lektielæsning, udenadslæren, overhøring og prøver. Man lærte at sige De, gå pænt

Kaj Møllebygger.

klædt osv., så man siden kunne hamle op med de høje herrer fra de øvre lag.

Det er begrænset, hvad de bjørnbakske skoler kom til at betyde for den danske bondestand. De blev kun i ringe grad accepteret af den, og de lukkede da også hurtigt den ene efter den anden eller blev omdannet til realskoler og lignende. Den danske bondestand sluttede derimod stærkt op om de mindre målrettede, mere frie og åbne grundtvigske højskoler. I praksis blev de bondestandens uforlignelige kampfæller i klassekampen.

Som kampfæller i en klassekamp har de grundtvigske højskolemænd sjældent for ikke at sige aldrig opfattet sig selv. Det ses bl. a. af de mange forsøg, der fra grundtvigske højskolekredsers side er gjort på at få tag i kredse uden for bondestanden. Så tidligt som i 1870 skriver Flor, tidligere forstander på Rødding højskole, i et brev til Ludvig Schrøder, Askov:

»Lader det sig ikke noget gøre for at skaffe Københavns Indvaanere lidt af den Velsignelse, som Højskolen aabenbar bereder Befolkningen paa Landet?«

Samme år startede han en aftenhøjskole i København. Forsøget mislykkedes. Den gik kun småt i to år og måtte så lukke af mangel på elever.

Ti år senere indbød Falkenstjerne »Svende af alle Fag« i København til et møde om højskolesagen. Under forhandlingen efter Falkenstjernes oplæg udtalte en arbejder, at han var bange for, at grundtvigianismen var farlig for den socialdemokratiske bevægelse, og han holdt på, at »en Draabe af Videnskabens Hav (var) mere værd end en halv Bajer af Falkenstjernes »Livsens Vand«.«

Inden Morten Pontoppidan i 1891 gik i gang med sit (også mislykkede) højskoleforsøg i København, skrev Johan Borup til ham: »Dersom du vil få nogen skolevirksomhed i gang i København, så kan det ikke nytte at komme med Grundtvigs ideer. Ja, det må helst ikke hedde højskole. Kald det hellere kursus eller sådan noget lignende.«

Samme år oprettede Johan Borup sin højskole i København. Han kaldte den, ud fra de overvejelser der kommer til udtryk i brevet til Pontoppidan, for Borups Kursus. Han formåede gennem årene at samle en stor elevskare. I 1919–1920, da der var flest, besøgte hans skole af 700 elever. Han fik held med sin højskole, fordi han bevidst fjernede den fra den grundtvigske højskoletradition.

Dog, selv når man medregner Johan Borups indsats, må man erkende, at forsøgene på fra højskolens side at trænge ind i bykredse og arbejderkredse mislykkedes. Disse kredse vedblev i højskolens første hundrede år at stå som fremmede og uforstående over for højskolen. Den danske højskoles forsøg på at blive en skole også for arbejdere forliste.

I 1910 indviedes den første arbejderhøjskole, nemlig Esbjerg Arbejderhøjskole, og tyve år senere oprettedes endnu en, Roskilde Højskole. Det er påfaldende, men måske ikke uforståeligt, at de fleste forstandere i disse skolers første perioder havde stået i lære i den grundtvigske højskolebevægelse. Det gjaldt f. eks. Laura Alkjær sig og Julius Bomholt, Esbjerg, og Hjalmar Gammelgaard, Roskilde. Hovedfagene på arbejderhøjskolerne var andre end på den alm. højskole: Samfundsfag – naturfag – indenrigs- og udenrigspolitik. Desuden spillede samtaletimer, studiekredse og selvarbejde en stor rolle, hvilket ikke var tilfældet på de grundtvigske højskoler.

I alt lykkedes det arbejderbevægelsen at få tre højskoler i gang til dato. Dette må siges at være et såre beskedent antal, når man tænker på arbejderklassens talmæssige størrelse og på, at bondestanden til stadighed har haft mellem 70 og 100 skoler kørende. Tilmed kan man ved læsning i arbejderhøjskolernes elevskrifter for-

nemme, hvor voldsomt det har knebet med at fylde skolerne, og hvor bekymrede man har været over, at en stor del af skolernes elever har været arbejdsløse, som fagforeningerne med forskellige midler fik anbragt der.

Arbejderhøjskolerne har ikke på langt nær haft samme betydning for arbejderklassen, som den grundtvigske højskole har haft for bondestanden.

Hvordan kan det være?

Her skal først peges på de store forskelle i de praktiske og økonomiske vilkår, som bøndernes og arbejderens ungdom levede under. For bondesønnen lå det lige for at tage på højskole om vinteren, der var ikke meget arbejde på gårdene i den periode, og løntab var der knap nok tale om, da lønnen fra april til november nærmest svarede til en årsløn. Bondedatteren kunne ret let undværes på gården i sommertiden mellem vår og høst. Det lå af disse grunde naturligt for bondeungdommen at tage på højskole, karlene om vinteren, pigerne om sommeren. Anderledes med arbejderungdommen. Enten havde den arbejde året rundt, så kunne der ikke være tale om højskole, eller også havde den nok at gøre med at skaffe til dagen og vejen. At pengemangel har afholdt mange arbejdere fra at tage på højskole, opdagede Johan Borup. Engang tilbød han fagforeningsmedlemmer højskoleophold for halv pris. Det betød en fordobling af elevtallet på hans skole.

Vi må heller ikke lukke øjnene for det faktum, at bondestand og arbejderklasse især i første halvdel af dette århundrede var de argeste modstandere. Alene af den grund er det forståeligt, at arbejderklassen bar på en vis mistro til en skoleform, der så virksomt gik modstanderens ærinde. Arbejderen vejrede bondetanker, bondeideal og bondenormer, blot han så skyggen af en højskole.

Når bondestanden fik en livskraftig højskole, mens arbejderklassen ikke fik en sådan, er det måske allermest et spørgsmål om visioner og mangel på visioner. Visioner finder gerne grobund i en klasse, der er på fremmarch. Bondestanden havde sådanne visioner. De fik mæle og voksede i højskolen. Den var i sine første hundrede år gennemglødet af visioner. De lå i ordene, der blev talt, og i sangene, der blev sunget, og i hele højskolestemningen. Disse visioner kunne være uklare og upræcise, men de var der. Kernen i visionerne var følgende: Eleverne kom fra en god tilværelse på landet. Nu var de på højskole for at lære om livets storhed – livets rige muligheder, men samtidigt var eleverne det råstof, den ny tid skulle bygges af.

Dog var de ikke blot råstof, de var også medarbejdere på den kommende lykkeligere fremtid. Efter højskoleopholdet skulle de vende tilbage, hvor de var kommet fra, for at virkeliggøre visionerne i dagligdagen, i hjemmet, i landsbyen, i sognet osv. Selve højskoleopholdet var en slags garant for visionernes bærekraft, for her mødte man jo i glimt stumper af fremtidsvisionerne virkeliggjort gennem glæden, sangen, fællesskabet. Højskolen var med andre ord en slags ufuldkommen model af det lykkelige fremtidssamfund, man spejdede frem mod. En væsentlig del af visionerne kunne måske også udtrykkes på følgende måde: Bonden var bærer af den ny tid, ikke ved at kravle ud af sig selv eller af sin stand, ikke ved nogen mystisk forvandling, men ved at dyrke og forædle de værdier, der allerede lå i bondens arbejde, bondens stand og bondens liv.

Den store anonyme del af arbejderklassen har givetvis haft sine visioner, men så vidt jeg kan skønne, er de forblevet uklare og uformulerede i anonymiteten. I hvert fald er det ikke just visioner, der slår en i møde, når man studerer arbejderhøjskolens og arbejderklassens historie. Bomholt ville erstatte højskolefølelser med reel og praktisk viden, og hvor bliver visionerne af i den saglighed? Laura Alkjær sig kunne forkynde: »Arbejderhøjskolen skal være en skole for livet. Ikke for fagene, ikke for maskinarbejdere, socialister, håndværkere, typografer, men for mennesker. I ved, jeg satte som mit motto: Menneske først.« Sådanne ord ville have klinget godt på en grundtvigsk højskole, men udtryk for en arbejderklassens visioner er de ikke.

Det er mit indtryk, at mange arbejderlederes kultursyn eller mangel på kultursyn svarer til Staunings, da han mente, at arbejderklassens kulturelle mål var nået, når arbejderklassen opnåede samme adgang til kulturgoderne som borgerskabet.

Også på arbejderhøjskolerne har der været visioner om en bedre og lykkeligere tilværelse for arbejderklassen. Men for den enkelte arbejder syntes visionerne lettere at virkeliggøre inden for den private sfære end i fællesskabet. I praksis var det lettere for arbejdereren at forbedre sine livsvilkår ved at dygtiggøre sig inden for sit fag eller inden for sin fagforening eller inden for sit parti end ved at blive på gulvet (som bonden).

Det var just ikke visioner, som kendetegnede den store brede midtergruppe i arbejderbevægelsen. Dog tittede visionerne alligevel frem her og der, men det var nok især i det yderste socialistiske venstre. I negativ form var der visioner i den type elever, der under

Bomholts foredrag sad på bageste række og virkede som en kold mur af protest. Det var vel unge, som ikke ville følge Bomholt på hans halvsocialistiske og halvborgerlige veje. De ville vel et ganske anderledes nyt samfund end det, Bomholt talte om.

Man mærker også i Herbert Iversens artikler i Socialisten 1913–14 noget af den samme holdning. Han peger heri på, at arbejderkultur er noget ganske andet end borgerlig kultur, og han lader forstå, at arbejderens vej fremad mod et lykkeligere og mere retfærdigt samfund kun går over en rendyrket og for borgerlige idealer rensset socialisme. Her var visioner, som arbejderbevægelsen måske kunne have bygget en højskole på. Ret beset har arbejderklassen ikke fået sin højskole endnu, men den kan komme. En skole, der kan få lige så stor betydning for arbejderklassen, som den grundtvigske højskole havde det for bondestanden. En skole, der vokser frem af arbejderklassen, og som i alle væsentlige forhold forbliver tro mod dens ophav. En skole, der på den ene side aldrig slumrer eller går modstanderens ærinde i klassekampen, men som på den anden side tror så stærkt og fast på sin mission, at den i lighed med bondehøjskolen møder sine modstandere med en vis tålsomhed og respekt. En skole, der mere ligner et gartneri end en slagmark. En skole, der har råd til at tage sig af de små, afvigerne og de aparte. En skole, der, uhæmmet af stramme målsætningsparagraffer, frit vil opmuntre, hjælpe og støtte arbejderklassen i alle tænkelige og utænkelige situationer. – En sådan skole har vi brug for i dag.

Samba

AF FINN SKJÆRLUND

Året har fem timer igen i Rio de Janeiro. Endnu tegner den brasilianske udgave af perfekt planløshed sig i bysilhuet mod aftenhimlen, mens en svedende skandinav lidt stiv står og filosoferer sig frem mod overlevelsesmuligheder i et brutalt trafikbillede. Bentøjet skal spares før en lang nats genvordigheder, så det bliver bus. Det gi'r nærkontakt med lidelsesfæller. – Sydlig kurs og et kvarter i beskidt rusktrafik bringer Copacabana frem af tusmørket.

Copacabana er sribet. Den legendariske bydel er en langstrakt sag, hvor stranden udgør yderste strimmel. Så en strandpromenade og en tæt trafikeret boulevard, og kommer man over den, når man til en streg hoteller med fashionable forlystelsesmuligheder øverst og nederst. Bagved ligger lejlighedskomplekser. Bagest horehusene.

Det er fremme på stranden, det skal ske. Folk har samlet sig i grupper, hvoraf nogen ser ud til blot at være familier, mens andre er større. De er temmelig mørke – mørkere end det brasilianske gennemsnit, hvis jeg må støtte mig til fornemmelsesnuancer. – Tætere på let bitter end på fløde . . .

Raceblandingen i Brasilien savner sidestykke i noget andet større land. I modsætning til spanierne begyndte portugiserne hurtigt at avle unger i og uden for ægteskab med de afrikanere – og sidenhen også asiater, som de importerede til det sydamerikanske kontinent. Det har i de forløbne fire hundrede år skabt så mange farvenuancer, så det er vanskeligt for en brasilianer at overleve som racist. Alligevel spiller raceforhold en rolle, for der tages ikke nænsomt på de indianere, som i udviklingens hellige navn tvinges ind i en frontal-kollision med den europæisk dominerede civilisation. – Og endvidere stiger sandsynligheden for, at man er økonomisk velstillet, jo mere hvidt blod der er i årerne.

I tankerne bag min tur til Latinamerika, som varede fra november '75 til juni '76 med fem måneder i Sydamerika, een måned i Mellemamerika og fjorten dage i Vestindien, var raceforhold en del af skelettet. Hvis man erkender, at mennesker ofte danner sig meninger

om andre mennesker meget hurtigt og uden ordkontakt med de pågældende, så synes det spændende at kikke på, om racebalancer har indvirkning på menneskers måder at være sammen på. Og er der sammenhæng mellem rytme og race? – Denne artikel gi'r ingen svar, for det er ingen rapport, og iøvrigt har svaret i sig selv ingen interesse. Det får kun mening, hvis det leder til viden om og forklaringer på forhold i denne del af verden.

En helt anden del af rejsemotiveringen var, at det følte fristende at droppe danskere for en tid. Kollektiv forkælelse har ført til, at vi beklager os i tide og utide. Sammenligning får lov til at danne basis for de fleste meninger om lykke. En slags Slantelov. Det skulle blive forfriskende at møde folk, som har grund til at beklage sig.

Grupperne på stranden har gravet huller i sandet, og i bunden har de sat stearinlys. Nogen af de større flokke har konstrueret altre, som de samler sig om; skibe er det mest brugte motiv. Der er folk i alle aldre, og de fleste – især blandt kvinderne – er klædt i renfærdigt hvidt, men der er mange, som bare har badetøj på eller har udrustet sig så farverigt som muligt.

Der kommer blus på lysene i sandet, og det er et utroligt syn på den 3 km lange strand, nu – hvor det er helt mørkt. Et sted bli'r trommerne rørt, og snart er hele Copacabana erobret af rytme. Den svage og langt nedefra kommende belysning gør atmosfæren temmelig dæmonisk, men den brydes hurtigt, da de begynder at synge omkring nogen af altrene, og snart danses der mange steder. Men alle holder sig til egen gruppe.

Hvad der foregår, varierer stærkt fra flok til flok. Er det blot en familie, som er kommet med, sidder den omkring hullet i sandet og vugger med. Andre steder går det vildere til, og musikken bruges til sidste synkope. – Endelig er der nogen, som er i gang med time-lange ritualer.

Overalt skabes der musik for øjet og for øret, – musik som gi'r maksimal frihed til at improvisere. Og alligevel musik, som ubarmhjertigt udleverer mig, når jeg kvajer mig i kinddans med min kantede kulturarv.

Halvanden måned med negre og negerkulturs bevægevaner lå bag mig, da Argentina præsenterede sig for mig. En knyttnæve af kontrast.

(Selvcensur)

Myter er lumske, og i politik er de særligt farlige. Argentina har således i mere end en snes år været omklamret af myter, men i Brasilien har myter dog langt flere år på bagen. De er bare ikke af samme formelt politiske karakter. – De danner baggrund for bl. a. denne nat på Copacabanas ombejlede strandbred. For menneskene hér er ikke Europa, men Afrika »den gamle verden«, og århundreder fjernet fra den gav dem lysere hud og æltede fremmedgods ind i religiøse ritualer. Talrige sekter er opstået, og de tolker afrotraditionerne meget forskelligt.

I aften danner de kreds omkring hver sit alter, der med skibet som motiv antyder, hvor de kom fra, og hvor deres sjæle – og dermed guderne – drager hen. Dem skal man takkes, og derfor ydes symbolske ofre såsom en Coca-Cola eller en pose pop-corn. Som midnat nærmer sig, stiger aktiviteten. Musikken bli'r kraftigere, dansen vildere, og i menighederne hjælper man hinanden af med fortidens synder ved hjælp af mumlerier og håndspålæggelser – efterfulgt af en pudsig og energisk rysten-skidtet-af-hænderne.

Midnat, – når fyrværkeri fuser mod himlen fra kulissen af fine hoteller, ta'r alle på stranden blomster i hænderne og vader til havs, hvor de kaster blomsterne så langt ud som muligt og vader tilbage igen. Så har man gjort, hvad man kan, og nogen drysser hjem, mens andrefortsætter med fornyet energi. Dansen bli'r pletvis til ekstase, og der er folk, som besættes af oven- og østfra kommende magter. Kompetente medlemmer af menigheden kalder den besatte tilbage til Copacabana . . .

Macumba!

Magterne, som her er omtalt, er langt fra de eneste med indflydelse på Latinamerikas skæbne. De øvrige bli'r der skrevet en del om. – Der findes idealister blandt verdensdelens politiske magthavere, men opgaverne, de stilles overfor, er kolossale, og de deler indflydelsen med økonomiske magthavere, som er mere anonyme, og hvis motiver altid er mindre ædle. Landene har deres grundlove, og for tiden er det yderst få, der ikke er sat ud af kraft. Det kan ikke undskyldes, men meget let forklares.

Trods 150 års formel uafhængighed har intet land i Latinamerika endnu oplevet reel uafhængighed. Nordatlantiske investorer har tvunget landene op på en økonomikarrusel, hvis hastighed er stigende, og det bli'r stadig farligere at falde af. – Med byrden af politisk indflydelse er det ikke let at holde balancen under de omstændigheder, og en del kritik af regimer i Latinamerika er forfejlet, forenklet – eller i hvert fald forkert formuleret.

Året er seks timer gammelt. Solen betragter nogen øjeblikke sig selv i hotellernes glasfacader, før den sætter kurs mod nord. I gaderne er stemningen usædvanligt stilfærdig, og fra stranden dasker de sidste og mest udholdende hjemad til en bid brød, før stranden trækker de første til sig, som skal sove den ud i solen . . .

Velling kirke.

Den udødelige historie

AF GUNTHER POLLMANN

Litteraturen har alle dage været centralt placeret i højskolens undervisning. At generation efter generation har hentet inspiration i samværet omkring litteraturundervisningen under et højskoleophold, kan de fleste, der læser dette, vel bekræfte, skulle jeg tro. Indsigt i medmenneskelige forhold og dermed – i bedste fald – større forståelse for næstens og for egne problemer har litteraturen kunnet give os. Det kan den stadig. Nu har formen i formidlingen af litteraturens ærinde ændret sig gennem årene: tidligere skete den fortrinsvis gennem foredragets form, i dag oftest gennem studiekredsens. Ser man på, hvilke forfattere eller litterære værker man gennem tiderne har beskæftiget sig med i højskolesammenhæng, så er der naturligvis også her sket en udvikling eller forandring. Det kunne egentlig være ganske så spændende, om vi i denne forbindelse kunne udveksle betragtninger over, hvilke forfattere eller værker det er, der har sat sig varige spor i erindringen og måske oven i købet været med til at forme en og anden livsholdning. Vi ville sikkert nå vidt omkring i litteraturens verden.

At litteraturen stadig har en central placering i højskolens undervisning, kan man jo læse ud af højskolernes undervisningstilbud. Men der er, som før nævnt, sket en ændring i de genrer og emneområder, man i dag beskæftiger sig med i højskolens litteraturundervisning. Den er i dag præget af den interesse, der i udpræget grad gør sig gældende blandt unge omkring sociale og politiske spørgsmål. Det vil altså sige, at det er den politisk engagerede og den socialrealistiske litteratur, der er i højsædet lige for tiden. Derom kan man mene, hvad man vil og tillægge den den værdi eller betydning, man finder fornøden. – For mit eget vedkommende vil jeg dog gerne sige, at hvis man tror, at man kan frelse verden og dermed sig selv – eller hvis man mener, at man kan få fuld forståelse for denne verdens problemer og dermed finde en løsning for sine egne ALENE ved at beskæftige sig med politisk og socialt engageret litteratur, så har man ikke fattet særlig meget af denne verdens mangfoldighed. Så mangler man en dimension.

En af de forfattere, der har været repræsenteret i højskolens litteraturundervisning, er Karen Blixen, men efter min fornemmelse i ret begrænset omfang. Og jeg forstår egentlig godt hvorfor. Jeg behøver blot at gå godt og vel 25 år tilbage i mit eget livs historie, til dengang da jeg for første gang blev konfronteret med Karen Blixens digtning. For at sige det kort, så lagde jeg hende fra mig forvirret og uforstående, ja, ikke så lidt indigneret over hendes manglende sans for sociale proportioner, hendes aristokratiske holdning til tilværelsen, hendes sprog der, sådan som jeg oplevede det dengang, var en røst fra fortiden og derfor hørte fortiden til. Og da jeg ønskede at høre nutidens tale, blev hun sat på hylden. At jeg ikke havde forudsætningerne eller tålmodigheden til at opleve den »fylde og aroma«, som Karen Blixens forfatterskab i så rigt mål giver sin læser, ser jeg i dag. Og jeg har en fornemmelse af, at tiden måske er ved at være moden til i højere grad end tidligere at modtage og udnytte dette fascinerende forfatterskab. Hvem vil ikke kunne finde et eller andet brugbart i følgende citat af Karen Blixen, hvor hun taler om syndefaldsmyten, idet hun siger:

»Hvis du, idet du planter et kaffetræ, bøjer pæleroden, så vil træet efter en kort stund begynde at udsende en mængde små fine rødder nær overfladen. Det træ vil aldrig komme til at trives eller bære frugt, men det blomstrer stærkere end de andre. Disse små rødder er træets drømme. Når det udsender dem, behøver det ikke mere at tænke på sin bøjede pælerod, det holder sig i live ved hjælp af dem – en kort tid, ikke længe. Eller man kan også sige, at det dør ved hjælp af dem – for det at drømme, det er i virkeligheden velopdragne menneskers form for selvmord.« Mon ikke disse få linier skulle kunne give stof til eftertanke i en tid, hvor så mange får bøjet deres pælerod?

Inden vi forsigtigt prøver at bevæge os ind på et lille område af Karen Blixens eventyrverden – hun siger om sig selv et sted, at hun er eventyrfortæller – skal jeg kort resumere nogle data: Karen Blixen blev født på Rungstedlund i 1885. Hendes fader var kaptajn Wilhelm Dinesen, blandt andet kendt som forfatter af Boganis Jagtbreve, en klassiker på sit felt. Hendes slægt bestod af godsejere og velhavende købmænd. I 1914 blev hun i Afrika gift med sin fætter, fra hvem hun igen blev skilt i 1921. Fra da af og til 1932 drev hun alene en kaffefarm nær Nairobi i Kenya. Den store verdenskrise tvang hende til at afhænde farmen, hvorefter hun rejste hjem til Danmark og bosatte sig på Rungstedlund. Her fortsatte

hun det forfatterskab, som hun havde påbegyndt i Afrika, og her døde hun i 1962.

At forsøge på at gennemgå Karen Blixens hele forfatterskab ved denne lejlighed vil være uanstændigt, for dertil er tiden og pladsen alt for begrænset til så omfattende en opgave. Jeg vil derfor tillade mig at begrænse præsentationen til en enkelt novelle hentet fra samlingen »Skæbneanedoter«. Novellen hedder »Den udødelige Historie«. Handlingen er henlagt til 1860-erne, stedet er Canton, Kina. Hovedpersonen i novellen er Mr. Clay, en meget rig tehandler. Han er den rigeste mand i hele byen. Men han er gammel og syg og meget ensom. Mr. Clay er en urimelig hård forretningsmand, hvis eneste lidenskab er penge. Nu ligger han imidlertid næsten lammet af gift med så stærke smerter, at han ikke kan sove om natten. I sin tjeneste har han en ung kontorist ved navn Elishama. Denne unge mand kommer hver aften til mr. Clay's fornemme hus for at fornøje den gamle mand ved at læse op af de tidligere års regnskaber, kontrakter og overslag fra mr. Clay's omfattende forretninger. Læsningen genkaldte for den gamle projekter og sejre fra fortiden, og de lange, smertefulde nætter blev kortere og lettere at komme igennem derved. Men efter nogen tid slap regnskaberne op, og Elishama måtte begynde forfra med oplæsningen. »En morgen, da han for tredje gang havde gennemgået en handel fra for tyve år siden og skulle til at gå hjem i seng, holdt mr. Clay ham tilbage og syntes at have mere i tankerne.« Den gamle spørger da Elishama, om han ikke har hørt om andre bøger end just de regnskabsbøger, som han nu har læst op af i mange, lange nætter? Men Elishama – der på sin vis er lige så begrænset i sine interesser, som den gamle mand er det – siger, at han ikke kender andre bøger. Og han går.

Elishama er en slags mr. Clay vendt på vrangen. Han er ufølsom, upåvirkelig af ydre omstændigheder og fuldstændig blottet for ærgerrighed. Den eneste lidenskab han har er en fanatisk trang til sikkerhed og til at være i fred. Han havde gennem sit livsforløb erhvervet sig alle muligheder for at blive en ny mr. Clay, men var som sagt blottet for ærgerrighed i så henseende. Elishama er pligt-opfyldende, og han er loyal over for mr. Clay og vil derfor gerne hjælpe ham i hans ønske om at finde andre bøger end de gamle regnskabsbøger. – Som seksårig var Elishama flygtet fra Polen efter den store pogrom i 1848. Han var jøde. Hans forældre og øvrige familie var blevet dræbt. Under flugten gennem Europa får han af en gammel, døende mand overladt et stykke papir, som Elishama

dengang ikke forstod at læse. Senere får han det oversat til engelsk. Denne tekst tager han en aften med hen til mr. Clay. Da han er færdig med at gennemgå dagens regnskaber, tager han teksten frem, og her læser han følgende:

»Ørkenen og de tørre steder skulle glæde sig. Og den øde mark skal fryde sig og blomstre som en rose. Den skal blomstre frodigt, den skal juble og synge med fryd. Libanons herlighed skal gives den, Carmels og Sarons pragt. De skulle se Herrens herlighed, vor Guds pragt. Styrker de afmægtige hænder, og giver de snublende knæ kraft. Siger til de mistrøstige af hjerte: vær frimodige, frygter ikke! Hævn kommer, gengældelse fra Gud, han skal komme og frelse eder. Da skulle de blindes øjne åbnes, og den døves øren oplades. Da skal den halte springe som en hjort, og den stummes tunge synge med fryd; thi vande bryde frem i ørken og bække på den øde mark. Og den glødende sandørk skal blive til en sø, og det tørstige sted til vandkilder; i den bolig, hvor drager lå, skal være sted for rør og siv.«

Mr. Clay foruroliges og irriteres ved denne tekst af Esajas. Han må have den gentaget. Mr. Clay finder det tåbeligt, at en spådom endnu efter tusind års forløb ikke er blevet til noget. Det er dårlig investering, spild af tid og kræfter. Måske havde han da i givet fald ikke siddet som nu: værkbruden med smerter i alle lemmer.

»Nej,« sagde mr. Clay. »Nej, folk kan skrive ting op, som allerede er sket, af en anden slags end de som står i regnskabsbøger. Jeg ved, hvad man kalder en sådan opgørelse. En historie. Jeg har en gang selv hørt en historie. Sid stille, så kommer jeg i tanker om den.«

Så følger mr. Clay's historie, som han, da han som tyveårig sejlede fra England til Kina, havde hørt en sømand fortælle den ombord på skibet. Sømanden fortalte om en hændelse, som skulle være overgået ham en aften, han var gået i land i en større havneby. En gammel rig mand havde standset ham og spurgt ham, om han ville tjene den store sum af fem guineas. Det ville sømanden naturligvis gerne, og den gamle mand tog ham med sig hjem til et stort og meget rigt udstyret hus. Sømanden blev her beværtet med et overdådigt måltid, og den gamle mand gav sig så til at fortælle, hvad sømanden skulle gøre for at tjene de fem guineas. – På dette tidspunkt afbrød Elishama mr. Clay, idet han sagde, at den historie kunne han, Elishama, nu fortælle færdig ord for ord. Og han gjorde det. – Den gamle mand i historien fortalte sømanden om sin rigdom og magt, om sine bekymringer ved tanken om, at hans dovne og

uduelige familie måske kunne risikere at arve al hans ejendom. Han havde en meget ung og smuk hustru, men endnu havde han ikke haft nogen gavn af hende, for hun havde ikke skænket ham nogle børn. Derfor var det den gamles ønske, at sømanden skulle tilbringe en nat sammen med hans hustru. For dette var det, at sømanden kunne tjene de fem guineas. Det skete, som den gamle mand ønskede det, og den næste morgen forlod sømanden huset og gik tilbage til sit skib. –

Mr. Clay var overrumplet, og med en stemme, der var hæs af vrede og skuffelse, spurgte han Elishama, hvordan han kunne fortælle den historie? Havde han da også truffet denne sømand? Elishama havde ikke truffet samme sømand, men han havde truffet så mange andre søfolk, som også havde fortalt samme historie. Og ingen af disse sømænd havde oplevet dette i virkeligheden. Historien var udtryk for en drøm. Altså hverken Esajas' profeti eller sømændenes drøm er blevet virkeliggjorte. Det oplever mr. Clay som en vældig udfordring. Han beslutter at besejre Esajas ved at virkeliggøre sømandens drøm, at lade det ske som historien beretter om punkt for punkt. Det skal ske her i hans eget hus, og det må koste, hvad det vil. »Jeg holder ikke af opspind, jeg holder ikke af profetier. Det er forrykt og uanstændigt at give sig af med uvirkelige ting. Jeg holder mig til virkeligheden. Jeg skal sørge for at forvandle dette stykke opspind til virkelighed.« Med disse ord får Elishama besked på at sætte skuespillet i scene, skaffe de nødvendige rekvisitter og finde en ung kvinde, der vil lægge krop til den unge hustrus rolle i historien. Mr. Clay vil selv være den gamle, rige mand, og hans eget rigt udstyrede hus skal danne ramme om begivenheden. Den unge sømand vil mr. Clay selv finde i byens havnekvarter, når den tid kommer.

Som den pligttro tjener han er, går Elishama i gang med at forberede dette skuespil, der ser ud til at kunne blive hvad som helst: en komedie, et drama eller en tragedie. Han kender kun én kvinde, Virginie, som han er kommet i kontakt med gennem en af sine kollegaer på kontoret. Det viser sig, at hun er datter af en storkøbmand, som mr. Clay i sin tid havde ruineret så grundigt, at han tog sit eget liv. Da Elishama præsenterer Virginie for den rolle, som mr. Clay vil have, at hun skal spille, bliver hun rasende og afslår. Men da det viser sig, at hun for det første kan tjene en meget stor sum penge, og for det andet derved kan være medvirkende til mr. Clay's død, siger hun ja. For hun ønsker at se mr. Clay dø, fordi han så

ubønhørligt havde knust hendes fader. Og hun ønsker at tjene penge, så hun kan realisere sin drøm om at blive skuespillerinde i Paris for der at give sig komedien, dramaet og tragedien i vold. Det, der får Virginie til at give Elishama sit endelige ja til at medvirke, er at han siger, at mr. Clay vil dø af dette, for: »Intet menneske i verden, ikke engang den rigeste mand i den, kan tage en historie, som folk har fundet på og fortalt, og lade den ske i virkeligheden« (uden at dø af det).

Da aftenen for historiens virkeliggørelse oprinder, tager mr. Clay og Elishama, i en fornem karét, ned til havnekvarteret for at finde den sømand, der så at sige skal spille hovedrollen i dette stykke. Efter nogle forgæves forsøg finder de ham, en ung sømand fra Marstal i Danmark. Povl – sådan hedder han – fra Marstal siger ja, fordi også han har en drøm. Nemlig drømmen om at købe sin egen båd, en båd på ti-tolv læster, som skulle sejle med korn fra Bandholm og Skelskør til København. Det var denne drøm, der til syvende og sidst fik ham til at sige ja til denne opgave, der blev stillet ham i udsigt.

Det er drømme, der driver de vældige kræfter frem i disse mennesker, der får dem til at spille de roller, som den gamle mand har tildelt dem. Det er drømmen om at kunne rejse til Paris og blive skuespillerinde. Det er drømmen om at kunne købe sin egen båd for at sejle fra Skelskør til København. Men også mr. Clay er drevet af drømmen. Nemlig drømmen om at kunne købe alt for penge, for penge har været det fundament, som mr. Clay har bygget hele sin tilværelse op på. Som han siger til Povl: »Guld, unge sømand, er solidt. Det er hårdt, det holder stand imod opløsning. Guld er menneskets rygrad!« Og det er guld, der endeligt får Povl til at medvirke ved mr. Clay's forestilling.

Efter den fornemme middag følger mr. Clay den unge sømand over til sit soveværelse, hvor Virginie, der omhyggeligt har forberedt alt til natten, venter ham. Da mr. Clay ser soveværelset, denne scene til sidste akt af forestillingen, bliver han som beruset – ikke af vinen, men af en stærkere drik – for »– han bevægede sig i nat i en verden, som var skabt efter hans vilje og på hans ord.« Alt skulle foregå nøjagtigt, som det blev fortalt i den historie, som sømændene fortalte hinanden på de syv have. Indtil nu var alt gået, som det skulle. Og nu forestod det sidste og vigtigste afsnit: de to unges natlige oplevelse i den gamles eget soveværelse. Når dette var fuldbragt, var en udødelig historie gjort dødelig, drømmen aflivet

og virkeligheden sat i stedet. Og så kunne sømanden, Povl af Marstal, fortælle den med autoritet. Mr. Clay følte i denne time dunkelt og mægtigt, at han var ved at mestre den person, som havde villet forstyrre hans verdensbillede: profeten Esajas!

Den næste morgen haster Elishama hen til mr. Clay's hus meget tidligt. Han er spændt på, hvad natten har bragt. Da han kommer ind i huset, finder han mr. Clay død, sådan som han havde forudset det. For sig selv gentager Elishama profetens ord: »Og sorry og suk skal fly!« Han haster videre over til mr. Clay's soveværelse og overværer der, at Virginie og Povl tager afsked med hinanden. Da Povl skal til at gå, standser Elishama ham, for han synes, at han skulle have mr. Clay's sejr attesteret af drengens egen mund. Han siger derfor til Povl, at nu kan han fortælle historien, sådan som den virkelig er sket. Han kan nu fortælle, at den udødelige historie er blevet gjort dødelig, er blevet til virkelighed, og at han, Povl, kan fortælle den fra begyndelsen til slutningen, sådan som han selv har oplevet den. Men Povl genkender ikke historien i sin egen oplevelse. Det, han havde oplevet, var noget helt for sig selv. En kærlighedshistorie to mennesker imellem, som intet havde med den anden sømandshistorie at gøre: »Jeg ville ikke fortælle det,« sagde han, »for hundrede gange fem guineas!«

Således gik mr. Clay fallit på sin sidste investering: den kostede ham livet, og den gav ham intet udbytte i form af, at historien nu kunne fortælles med autoritet, sådan som den virkelig var sket. Ligesom Esajas' profeti ikke var gået i opfyldelse, var den udødelige historie fortsat udødelig, og søfolk kunne fortælle den igen og igen og derved bevare drømmen. For sagen kunne tænkes at være den, hvis man tager drømmen fra et menneske, så dør det. Som Kierkegaard siger: »Aldrig vil vel slægten så dybt komme til at sande, at den, og hver enkelt i den, trængte til, at noget skal stå ubetinget fast.«

Inden sømanden Povl går, beder han Elishama give Virginie en konkylie, idet han siger, at hun skal holde konkylie op for øret, for der er i den en sang, som Povl gerne vil have hun skal høre. Det lover Elishama, og da Povl er gået, løfter han konkylie til øret og hører dens sang. »Der var en dyb, sagte brusen i den, som en brølende brænding meget langt borte. – Jeg har hørt den før, tænkte han, for længe siden. For længe, længe siden. Men hvor?« – Elishama får et drømmende udtryk i øjnene, og han begynder at leve.

Vestjylland – natur, kultur, samfund

AF POUL HILLERUP

Det var temaet for 14 dage i juli måned.

Da vi i sin tid planlagde kurset, var det ud fra den betragtning, at spørgsmålet om regional udvikling var interessant for mange mennesker (og ikke mindst for os). Hvordan den vestjyske udvikling er foregået, stadig foregår og hvad den vil medføre fremover – det ville vi bruge de 14 dage til at belyse. Vi regnede så med at have slået to fluer med et smæk – nemlig at vi kunne invitere til kursus med fremvisning af Vestjylland og vestjyske forhold – og samtidig diskutere regional udvikling. Hvordan vi gjorde, skulle det aftrykte program give et indtryk af:

NATUR – KULTUR – SAMFUND

Landbrug og fiskeri er de to erhvervsgrene, der har givet Vestjylland sit særpræg – også i nyere tid. Samtidig har industrialiseringen sat sit præg på de to erhverv, og der er opstået nye brancher uafhængige af de lokale ressourcer. Denne proces har ændret levevilkårene for alle vestjyder. Hvordan? På dette kursus tager vi således udgangspunkt i regionens ressourcer (mennesker-råvarer) for at forstå udviklingen i Vestjylland – og vi vil lægge særlig vægt på den seneste udvikling.

Oplæg om landbrugets udvikling:

Hedeopdyrkning ved skovrider Philippen.

Naturfredning ved sekretær i Fredningsplanudvalget Gert Alsted.

Andelsbevægelsens udvikling ved formand for Andelsudvalget Martin Nielsen.

Besøg hos landmænd. Udflugt til Skjern å-projektet ved gårdejere Smedegaard Mortensen.

Oplæg om fiskeriets udvikling:

Fjordfiskeriet ved Poul Hillerup.

Havfiskeriet ved repræsentant for Hvide Sande-fiskerne.

Udflugt til Hvide Sande.

Besøg hos fjordfisker.

Oplæg om industrialiseringen:

Fagforeninger/arbejderbevægelse ved lektor Erik Christensen.

Overgang til industriarbejde ved Bodil Bjerring.

Egnsudvikling/fagforeninger ved repræsentant for fagbevægelsen.

Endvidere oplæg om:

Folkelige bevægelser i Vestjylland.

Lokalsamfundet ved gårdejer Jens Kirk.

Turismens udvikling ved sekretariatschef Vagn Jørgensen, Vestjyllands Udviklingsråd.

– og udflugter til:

Brunkulslejerne, urflugledistrikter og Skjern Museum.

Hvad der ikke kan ses af programmet er, at der undervejs i diskussionen af de enkelte emner, var en gennemgående debat. Spørgsmål vedrørende centralisering/decentralisering, medbestemmelse, medindflydelse og nærdemokrati blev hele tiden bragt på bane. Her vil jeg prøve at trække nogle eksempler frem, til belysning af det jeg, efter fattig evne, ser i disse spørgsmål.

Skjern Å projektet, orienteringen om hvordan det blev gennemført, kan godt bruges som eksempel på, hvordan man har medindflydelse.

Ideen om at indvinde de sumpede og somme tider oversvømmede arealer langs åen og i deltaet ud til fjorden er gammel. Det var derfor ikke en ny ide om dette, der skulle til for at få det gennemført. Det var mere et spørgsmål om at engagere de enkelte berørte landmænd i organiseringen af foretagendet. Nogle meget aktive mennesker tog rundt til forsamlingshusene og fortalte om projektet, samtidig med at organiseringen blev diskuteret indgående. Dette gav til resultat, at de enkelte lodsejere var godt inde i sagerne, og de kunne så derudfra træffe en afgørelse, om de ville være med eller ikke. Da det var en god gammel ide, vandt sagen stor tilslutning, efter at man altså var blevet oplyst. Jeg forestiller mig, at følelsen af at have indflydelse på, hvad der skete, var meget udpræget.

I diskussionen om andelsbevægelsens udvikling var det naturligt at se på forholdet centralisering/medindflydelse. Der var, efter mit skøn, i forsamlingen en udpræget følelse af meget lille indflydelse på, hvad der sker centralt i andelsforetagendernes hovedkontorer. Den tanke blev fremsat, at det kunne være en god ide at »vende botten«, altså starte andelsbevægelsen påny. Det er jo en oplagt tanke,

hvis man vil have alt det »gode menneskelige« ind igen. På den anden side er det en umulighed, for så overtager alle de nuværende konkurrenter bare markedet, og derved bliver vi dårligere stillet, end vi var før. Det er samme slags problem som vækstproblemet. Der er også nogle, der foreslår, at vi skal begynde forfra igen, »gå tilbage til stenalderen«. Og det kan jo heller ikke være nogen løsning.

Den »slags« forslag er udtryk for en følelse af meget lille medindflydelse. En følelse af afmagt. En afmagtsfølelse som *ikke* blev følt af de folk, der fra før århundredeskiftet og fremefter var andelshavere. Hvordan fik man mod på sådanne foretagender dengang?

Det bliver tit og ofte sagt (især når man taler med gamle højskolefolk), at bondesønnerne blev sendt på højskole, hvor de fik fortalt de gamle gudemyter og sagn. Når de så kom hjem igen, startede de andelsforetagender samt alle de andre demokratiske foreninger, der fik betydning i det danske samfund! Bondesønnerne fik indflydelse! De havde altså fået mod på at organisere noget, at udvikle noget og dermed få indflydelse på hvad der kunne ske.

Årsagen til myternes åbenbart mirakuløse virkning var, at de blev

genfortalt således og i et sådant sprog, at den livserfaring/livsoptatelse, der ligger i myterne, blev tilhørernes egen. (Et spørgsmål om at omformulere erfaringer således, at de bliver følt som vore egne erfaringer). Det var den ene ting. Det andet, der havde betydning, var så, at når højskoler/friskoler gav ungdommen denne livserfaring, så blev det jo samtidig en fælles baggrund. Denne fælles baggrund gjorde det muligt at arbejde sammen om nødvendige ting som andelsbevægelsen og forsamlingshusbevægelsen, bare for at nævne nogle eksempler. (En fælles baggrund for fælles opgaver).

Kan denne historie føre mig nogen steder hen?

Ja, for på en måde så synes jeg, at det er det mønster, jeg kan se, når folk på Tvind-skolerne bygger en vindmølle, eller en ny skole eller hvad det nu er. De har den fælles opfattelse, der skal til for en fælles opgave. De fortæller sikkert ikke kun myter deroppe, men de siger lige ud: alle de erfaringer der overhovedet findes, de skal skræbes sammen til det, vi nu vil udføre.

Det samme mønster kan ses i det, der hedder »huset« i København eller i Århus – ja der var da også et i Tarm. Et kulturhus – et by-forsamlingshus.

Så står vi altså med en færdig model til brug i vore bestræbelser for at få den tabte medindflydelse tilbage! Den medindflydelse, der i andelsbevægelsen gik tabt ved sammenlægningen af alle de små urentable andelsforeninger til store konkurrencedygtige foretagender.

Hvem skal så gøre hvad og hvordan? Er det alligevel ikke at gå tilbage til stenalderen, at bygge vindmøller? Hvis vi kun derved bliver uafhængige af vore nuværende samfundsomgivelser, jo, så er det! Men hvis vi derved er med til at ændre den teknologi, der anvendes, så er det det ikke. Så er det netop én måde at få medindflydelse på.

Vestjylland – natur, kultur, samfund

AF INGE GOTTHARDT PETERSEN

Da jeg fik opfordringen til at skrive om dette 14-dages temakursus i højskolens årsskrift, blev jeg glad og beæret over at være den, der var blevet udvalgt blandt 25 andre kursister. Senere kom jeg lidt ned på jorden igen, for det kunne jo tænkes, at alle de andre var blevet spurgt først og havde afslået. Jeg så for mig Poul og Bodil sige til hinanden: Ja, så er der jo kun Inge tilbage, suk! Men nej, så lave motiver kan jeg ikke tillægge to så rare mennesker, så jeg tænker mig, at det har været svært for dem at vælge mellem så mange interesserede deltagere. Så det blev altså mig, og jeg skal derfor prøve at nedfælde mine indtryk af dette kursus, så godt jeg formår.

Først lidt generelt om hele kurset: Det var unådelig veltilrettelagt. Bodil og Poul må have lagt et kæmpearbejde i forberedelserne. Ideen med at invitere og besøge lokale folk, professionelle såvel som manden på gulvet, eller rettere sagt i dette tilfælde manden på jorden og på vandet, var alle tiders. Det gav en god vekselvirkning mellem teorien i skolestuen og praksis ude i marken, altså ikke kun i roemarken.

Dernæst vil jeg gerne fortælle lidt om, hvad der gjorde mest indtryk på mig i løbet af dette kursus. Det er svært for mig at prioritere, så jeg vælger at gå kronologisk frem.

Bodils og Pouls oplæg tirsdag formiddag synes jeg var vældig gode. De gav os en grundig orientering om de biologiske, geografiske og samfundsmæssige forudsætninger for, at Vestjylland nu engang er Vestjylland, så forskelligt fra København og Sjælland, hvor f. eks. jeg lever og arbejder.

Tirsdag aften med folkedans var helt skøn, synes jeg. Især den inspirerende måde vi alle blev draget med til at deltage. Der var bestemt ingen, der kunne sige nej, når Ragna Tang sagde til folk, der sad og pustede på bænkene: »Du vil da gerne være med til denne her. Kom, så skal jeg finde en, der vil danse med dig.« Og hendes søde og lune måde at lære os de svære trin gjorde, at ingen følte sig dum eller til grin.

Besøget på Strandgården var ligesom besøget på Skjern Museum en af de fine oplevelser. Her var ikke samlet flere museumsgen-

Havet og menneskene.

stande, end at de var til at overse. Og dog fik man et levende indtryk af, hvordan folk på egnen har levet i »gamle dage«.

Turen til Skjern å blev også en oplevelse af de gode. Det skyldes nu mest Smedegaard Mortensens begejstring for Skjernåprojektet og den livlige og bramfrie måde, han forsvarede sine synspunkter. Det var lige før jeg glemte min harme over, at man kan ødelægge et stykke prægtig natur for økonomisk vindings skyld. Men man skal nok være bonde for rigtig at kunne se skønheden i det nu forandrede landskab.

Resten af ugen springer jeg, hvad højdepunkter angår, let og elegant henover. Ikke fordi der ikke var gode oplevelser der, men jeg må jo begrænse mig.

Mandagens besøg hos landmænd var meget interessante. Vel er jeg ikke bondefødt, men har dog i mange år som barn været feriegæst på en bondegård. Jeg blev fuld af forundring over den forskel, der er på moderne landbrug og så det, jeg selv oplevede som barn. En ting glædede mig, det var, at den unge landmand, trods det at EDB-alderen havde holdt sit indtog i kostalden, stadig kunne kende sine mange køer »på ansigtet«.

Brunkulsturen tirsdag var nok en af de bedste oplevelser, ikke mindst på grund af det grundige oplæg aftenen før med forevisning af den kulturhistorisk meget enestående film, som jeg synes bør gøres offentlig tilgængelig og sikres for eftertiden. Brunkulslejerne var et fantastisk syn, som står som et minde om en tid, hvor mange havde »fede tider mand«, men hvor endnu flere levede en ussel tilværelse i kulde og snavs og hårdt slid.

Heldagsturen onsdag var en dag med mange forskellige oplevelser. Det smukke urfugledistrikt, plantagerne og landskabet vi kørte igennem, og så turens højdepunkt: Besøget på Tvind-skolerne. Her fik jeg udryddet en lille fordom (meget lille kun), at det vistnok var en flok udflippere, der gik og legede alternative. Jeg er nu fuld af beundring over den alvor, man der tog fat på og gennemførte de projekter, man havde sat sig som mål. Den rejsende højskole, som ikke bare bestilte en charterrejse, men som gjorde et stort forarbejde, lige fra at sætte sig ind i forholdene i det land, man ville besøge, heri indlæring af et sprog, som man kunne kommunikere på, og til at købe og istandsætte den bus, man brugte på turen. Vindmøllen, som jeg nok vidste var et stort og solidt bygningsværk, havde jeg alligevel en vis frygt for en skønne dag tabte vingerne ned i hovedet på folk. Men blev beroliget, da jeg hørte, at kontrollen med sikkerheden skal styres af et EDB-anlæg. Så det skal forhåbentlig nok gå. Sidste højdepunkt på heldagsturen var de flade Værnenge og fuglereservatet Tipperne. Ikke fordi vi så særlig mange fugle, hvis vi overhovedet så nogle. Men selve landskabet med de milevide enge med kreaturer var meget smukt. Kun på Westernfilm har jeg set så meget kvæg på en gang. Det var sandelig imponerende.

Endelig afslutningsfesten, som festarrangørerne havde tilrettelagt på bedste måde. Jeg morede mig og hyggede mig, hvad jeg også tror det øvrige selskab gjorde. Det blev sent, for det er jo svært at løsrive sig fra mennesker, man igennem to ugers intenst samvær er kommet til at holde af.

Ingen roser uden torne. Men hvis man tager let på dem, stikker de ikke. Det var mit indtryk, at gruppearbejdet ikke var helt vellykket. Men det er selvfølgelig også svært for en gruppe mennesker, som ikke kender hinanden på forhånd, og som kommer med forskellige forudsætninger, på så kort tid at etablere et godt samarbejde. Ligeledes synes jeg også, at diskussionerne i timerne af og til blev domineret af de mest drevne og veltalende, ligesom diskussionerne

somme tider løb af sporet. Måske skulle der have været en eller anden form for »styring«, så også de lidt mere tilbageholdende kunne fremsætte deres mening. Jeg oplevede da, at uden for undervisningstiden havde alle en mening om de ting, der havde været på programmet. Paneldiskussionen med politikerne blev af en eller anden grund ikke særlig spændende. Men at lysten til at diskutere politik både hos kursisterne og politikerne ikke manglede, viste sig klart ved kaffebordene bagefter.

Natur-kultur-samfund er begreber, der griber så meget ind i hinanden, at de ikke kan skilles ad, og jeg synes også, vi har fået dette fællesbegreb belyst fra mange sider. Der er dog en ret væsentlig del, vi ikke fik berørt, nemlig kunst. Besøg af eller hos en typisk vestjysk maler, billedhugger eller forfatter (sådanne findes vel) ville have gjort temaet mere fuldendt.

Efter at jeg er kommet hjem, følger jeg med større interesse, hvad der sker i Vestjylland, enten det er i avisen, radioen eller TV. F. eks. så jeg en udsendelse fra Tim, hvor man praktiserer noget i retning af »Kina i Danmark«. Det kunne have været sjovt at besøge Tim efter den iøvrigt udmærkede diskussionsfilm.

Jeg vil nu slutte med en hjertelig tak til Poul og Bodil for et godt kursus og godt kammeratskab. Højskolens personale skal også have tak for venlighed og god forplejning. Og endelig tusind tak til alle medkursister for hyggeligt og sjovt samvær. Ikke mindst tak til de »firehjulede«, som så generøst stillede deres køretøjer til rådighed for os billøse, så vi kunne pleje vores interesser, hvadenten det så var at studere Vesterhavets bølger, efterladte tyskerbunkers, åbne eller lukkede benzintanke eller de smukke vestjyske landsbykirker. Jeg håber at få mulighed for at træffe i hvert tilfælde nogle af jer igen.

Kultur og politik

Temakursus fra 19.–25. juni

AF BODIL BJERRING

Kultur er hele vor viden.
Vor måde at leve på.
Kultur er hele den samlede sum
af det, vi slås for at nå!

*(Fra digtet: Arbejderkultur
– af Carl Scharnberg).*

»Kursets formål er at diskutere de nye folkelige bevægelser, der med og uden offentlig støtte vokser frem i disse år.

Protestbevægelser, der holder op med kun at protestere for selv at aktivere til nye livsformer.

Hvordan hænger de sammen med tidligere tiders bevægelser, og hvad bevæger de sig henimod?

De gamle forsamlingshuse får nye formål, og nye huse opstår i byerne.

Beboerforeninger samler sig om væsentlige nærdemokratiske spørgsmål.

På idrættens område diskuteres elite – versus – folkeidræt.

TV og radio udsættes for hård kritik fra såvel højre- som venstreorienteret side.

Mange kvinders kritik af vort mandsdominerede samfund er blevet samlet i forskellige kvindebevægelser.

Og man kunne blive ved.

Disse nye tendenser vil vi søge at skaffe os et overblik over – dels ved hjælp af oplæg fra folk, der står midt i dette arbejde – dels ved at vi selv tager ud og snakker med dem.

Vel mødt.«

Sådan lød oplægget til sommerkurset: kultur og politik. Det var min mening at vise, hvordan der, til trods for økonomiske kriser, politikerlede og en voksende afmagtsfølelse hos store befolkningsgrupper, alligevel sker ting og sager i Danmark, som kan give håb om en demokratisk udvikling.

En af foredragsholderne, Jens Bak, udtrykte det således: Det er håbet, der sætter os i bevægelse. Får os til at handle. Det er ikke frygten. Den gør os passive.

Jeg ville altså give håb – gøre aktiv – ved at vise kursisterne eksempler på aktiviteter, der bærer frem mod et demokratisk samfund. Sådan at de også fik lyst til – og mod på – at være aktive og at være igangsættere.

Det var ideen bag kurset. Men en kursusplan er kun en ramme, som skal udfyldes med mennesker. Det er spændende hver gang, om rammerne og menneskene passer til hinanden. På dette kursus var mødt kvinder og mænd i alderen 18 til 75 år. Det var en aldersspredning, der viste sig at være ualmindelig vellykket. Mange sagde ved kursets afslutning, at noget af det mest lærerige havde været at opleve, hvor meget unge og gamle havde at sige hinanden. En del af kursisterne var ret så aktive i deres arbejde og i deres fritid. De *var* i bevægelse – og som en konsekvens heraf tog de *også* på højskolekursus. Andre var vant til at være passive, men ønskede at blive mere aktivt involveret i samfundets udvikling. De *ville gerne* i bevægelse – *derfor* tog de på højskole.

Her er nogle eksempler på *positive oplevelser*, som vi fik sammen:

1. På Tukak-teatret i Fjaltring hørte vi om deres forsøg på at stable et teater for og med grønlændere på benene. Ikke bare fordi et sådant ellers ikke ville eksistere, men fordi de mente, at der er et behov, også hos grønlændere, for at udtrykke deres lands – deres kulturs særpræg via en dramatisk udtryksform. De så en mulighed for gennem deres teater at bidrage til, at et undertrykt folk rejser sig – på egne betingelser.

Vi havde sat Fjaltring beboerforening stævne på Tukak-teatret. De havde også taget deres situation i egne hænder. Den tidligere sognerådsformand fortalte om, hvordan de arbejdede på en forbedret kystsikring i området – en nødvendighed for at deres samfund skulle kunne overleve.

På Tvind fik vi sandelig også øjnene op for, hvor meget der kan gøres, hvis alle løfter i flok. Vindmøllen er bevis nok – hvad har den ikke betydet for energidebatten mand og kvinde imellem? Men også alt det andet deroppe. At alle deltager i organiseringen af arbejdet. At ingen er »finere« end andre. Alle lyser af en tro på at kunne lave endnu mere – at kunne gøre tingene endnu bedre.

Team-teatret i Herning fortalte os om, hvordan de søgte at bygge

et egnteater op. De ville skabe teater *sammen med* egnens befolkning, og det var lykkedes dem at lave forestillinger om egnsproblemer, som havde sat gang i mange debatter i Herning.

På Skjern museum hørte vi om, hvordan dette museum ikke blot skulle være et egnsmuseum af navn, men også af gavn. Her skulle beboerne skrive deres egen historie sammen med fagfolk.

I Tarm besøgte vi »Huset« og snakkede med de unge, der drev en bogcafé, og de fortalte om, hvordan de selv havde indrettet den gamle fabrik for at få et uformelt mødested for egnens befolkning.

Vi havde besøg af en ung landmand, der fortalte om, hvad der foregik i Velling forsamlingshus. Det duperede alle at høre, hvor mange der aktivt deltog i at få arrangementerne op at stå, og at det stadig var muligt at samle folk til studiekredse om lokale forhold.

2 piger fra kvindebevægelsen i Holstebro fortalte om, hvordan de havde dannet basis- og funktionsgrupper i byen. I basisgruppen snakkede de om deres erfaringer som kvinder i forskellige situationer og hjalp hinanden med at forklare, hvor problemerne lå. I funktionsgruppen lavede de udadvendte aktiviteter. F. eks. havde de haft en aktion imod et »miss den smukkeste-show« i Holstebro. De fortalte om, hvordan de følte sig stærkere og modigere, efter at de var begyndt at arbejde sammen.

Johan fra Vejle, der var arbejdsløs, fortalte om sit arbejde med at lave en alternativ avis – Vejle avis. Om, hvordan avisgruppen gennem dette arbejde selv fik afklaret en masse ting om, hvordan dette samfund fungerer, samtidig med at de gjorde andre opmærksom på problemerne.

Var der flere? Ja, så var der alle os på kurset, som begyndte at fortælle hinanden om, hvad vi lavede, og om vore drømme om, hvad vi gerne ville lave.

Det er selvfølgelig ikke så nemt at få lov til at lave alle disse ting. Dette samfund er ikke indrettet på, at vi alle skal »blande os« i vores egne livsvilkår. Kultur i ordets oprindelige betydning: at kultivere = at opdyrke = menneskenes middel til at tilegne sig verden, til at beherske naturen og til at skabe et samfund sammen – det er farligt for magthaverne. Det gængse kulturbegreb i dag er således også et helt andet. Her er kultur noget, vi *forbruger* i fritiden, såsom kunst, film, teater osv. Et tilbud fra magthaverne til os – på deres betingelser. Overskridelser – udover rammen – det er farligt.

Så her er nogle af vores *negative oplevelser*:

Hav og klit.

2. Ringkøbing amtsråd vil ikke give støtte til Team-teatret. Huset i Tarm skal lukkes. Vejle avis regner med snart at måtte lukke. Alle de grupper, vi snakkede med, havde pengeproblemer. De havde ikke statens, amternes eller kommunernes velsignelse. Måske lige bortset fra forsamlingshuset på landet.

Vi havde også besøg af eksperter. De gav os gode råd om, hvordan vi kunne bruge den etablerede dagspresse til at få vores meninger ud. Om, hvordan Kulturministeriet arbejder osv.

Den sidste dag var alle glade for, at vi nu skulle skilles. Vi kunne ikke rumme flere indtryk i vores hoveder.

En af deltagerne skrev en måned senere til mig: »Det er underligt. Jeg er egentlig ikke i stand til – hverken overfor mig selv eller andre – at udtrykke, hvad jeg lærte eller oplevede. Jeg tror, jeg kommer nærmest ved at sige, at jeg blev inspireret og bekræftet i nogle ting, jeg går og spekulerer på, og at nogle brikker faldt på plads. Der blev også rusket op i nogle gamle vane-meninger.«

Hvorfor tager man på sommer-temakursus?

Af TOVE JOHANSEN, kursusedtager 77

Årsagerne kan være mange. For os, som deltog i sommerkurset »Kultur og Politik« var årsagerne til vores tilstedeværelse meget forskellige.

Jeg selv f. eks. kom for at lære noget og for at tale med andre om kultur og politik, som jeg formodede, kursisterne havde gjort sig nogle ideer om, inden de kom.

Andre kom for at holde ferie, og atter andre kom for at være sammen med andre mennesker.

Der var stor spredning i deltagernes forudsætninger, alder, miljø og politiske opfattelser.

Men vi fik dog et godt kursus ud af ugen. De fleste deltagere var indstillet på at forstå og acceptere hinanden – trods forskellighederne.

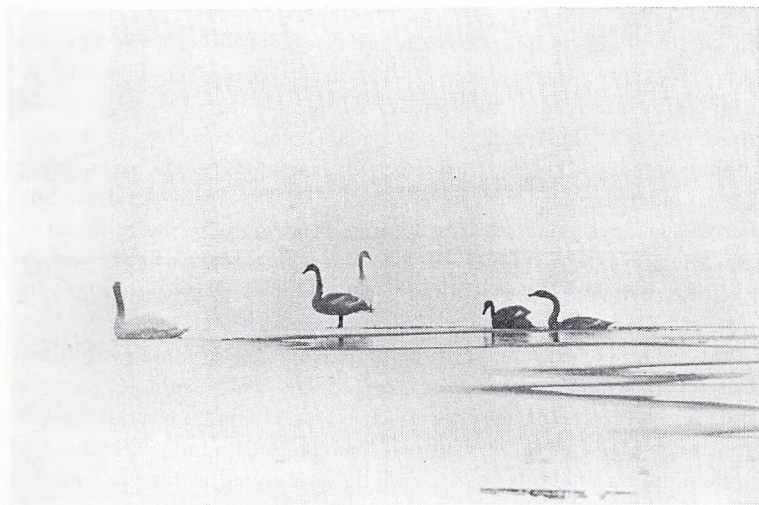
Det var dejligt for os københavnere at se Vestjylland og opdage, at der sker ting, som vi ellers ikke er opmærksomme på. Her tænker jeg især på beboerforeningen i Fjaltring, Tukak-teatret, Huset i Tarm, livet i forsamlingshusene o. s. v.

Kursets tilrettelæggelse med vekslen mellem ekskursioner og oplæg var en god løsning, fordi vi derved kunne konkretisere de givne emner til reelle problemer.

Hvordan kultur og politik hænger sammen, kunne vi diskutere i timevis, men at kultur og aktivitet hænger sammen, blev vist klart for enhver. Og vi lavede da også selv vores eget lille aktive »kulturarrangement« Sct. Hans aften, med tovtrækkeri, papirkurvs-volley, bål, to hekse, båltale, alternativ højskolesangbog, islandsk kædedans, lanciers og ikke mindst folketings-boogie-woogie, hvor vi dansede både til højre og venstre, og som et bedre forlig mødtes vi på midten og var lige vidt.

Udbyttet af en uges sommer-temakursus er faktisk større, end man umiddelbart skulle tro. Mange af emnerne må bearbejdes videre efter kurset, når man kommer hjem. I stedet for, at man på kurset finder en fælles løsning/holdning, som man mener må være rigtig.

Vi er et lille land, med ca. 5 mill. mennesker med mange forskellige opfattelser. Vi må lære af hinanden og bruge hinandens erfaringer for at udvikle et sundt samfund, hvor der satses på menneskene. Det sker ikke i dag, hvor socialdemokratiet sammen med de borgerlige partier indgår det ene dårlige forlig efter det andet. Hver gang går det ud over de lavest lønnede, som i forvejen har det svært.

En lærers tanker

AF ANNE BUHL

Et kursus bliver bestemt at skulle afholdes, det bliver trykt på papir, dato, forventet indhold o. s. v. De praktiske forberedelser bliver gjort, samtidig med at tankerne er til de ukendte personer, som jeg snart venter at skulle dele 14 dage med. Hvem er de, hvilke forventninger har de til kurset, til mig og til dem selv? Spændingen stiger, for til sidst næsten at være en besættelse. De sidste praktiske forberedelser gøres, nogle gøres 2 gange for i gentagelsen at finde ro, for atter at få nye tanker til nye ideer, nye forestillinger om det ukendte. Brudstykker af tilfældige sætninger kan give et ryk i mig, give et billede af noget som måske er, måske bliver.

Dagen er kommet, endelig er dagen der, og I kommer. I bliver lidt febrilsk modtaget, I er måske generte, usikre som jeg; men et smil og et lille ord begynder at give ro. Aftenen før undervisningens begyndelse er ladet med uro, iver og godt humør. Glæden ved tanken om nu at skulle igang, endelig igang med at tage hul på den ukendte sum af forventninger.

Og nu er vi samlet, nu skal vi høre hinandens forventninger, og efterhånden som I fortæller mig om jeres forventninger, kan jeg sætte de sidste brikker på plads i det spil, som jeg skal starte sammen med jer, og min ro og styrke vokser, for først nu kan vi få fælles målsætning.

Arbejdet begynder, og jeres åbenhed, tillidsfuldhed og videbegær bestemmer farten, og jeg underkaster mig den med glæde, velvidende at uden jer vil det ikke være muligt for mig at være formidler.

Må dette være min tak til jer, tak for 14 inspirerende dage. I drev mig langt, og her som på kurset er det svært at slutte af, for skal man overhovedet afslutte? Nej, i jer skal det, I har oplevet her, leve videre, og i mig skal det at være formidler leve videre.

Tanker efter et temakursus

Af B O D I L, Fyn, kursusedtager 77

Jeg tænker med megen glæde på den første time med Anne. Klasseværelset var ladet med forventningen om, hvad vi nu skulle i gang med, men efter kun kort tid var vi klar over, at alt var vel tilrettelagt, så vi snart alle var i gang, hvor vi selv havde lyst.

Spinding og vævning er et omfattende emne, der har tråde til mange sider, men jeg er overbevist om, at vi berørte så meget, som 14 dage tillader.

Lidt tid til hyggelig snak og kaffedrikning blev der også, og hvor 11 piger i alle aldre og ét modigt mandfolk er samlet, er dette simpelthen en nødvendighed.

Jeg føler, at vi alle fik en masse ideer med hjem, og nu når vinteren kommer over os, er vi i stand til at kunne udnytte aftenerne på en hyggelig måde. I nogle hjem vil væven slå sine taktfaste slag, i andre vil rokken sprede hyggen, i andre igen vil stilheden pludselig blive brudt, når håndtenen falder på gulvet.

Der vil blive produceret noget, og det har mennesker brug for at gøre på den ene eller den anden måde.

Ja, det var virkelig et igangsættende kursus, dygtigt tilrettelagt og afviklet i dejlige omgivelser. Vestjylland er nu noget for sig, på en gang barsk og fascinerende.

Godt viklet ind i uldtotter og trendstumper mindes jeg de 14 sommerdage med stor glæde og sender hilsener til alle deltagere og til skolen.

Sammenbruddet af den afrikanske drøm

Af R. JOHN VAN DE MAELE, elev 71-72

»Højlandsluften gik mig til Hovedet som Vin.«

Karen Blixen (1885-1962) var en meget fin psykolog og en skarp observerende skribent, men hun var først og fremmest det, hvad jeg vil kalde en »kristelig humanist«. Enhver, som har læst »Den afrikanske Farm«, »Vinter-Eventyr« og »Skygger paa Græsset«, kan næppe være i tvivl om, at »the Honourable Lioness« havde stor tillid til mennesket. Hun havde det, hvad man gerne betegner som intelligens du coeur, men hun var også på en eller anden måde naiv. Sammenbruddet af den afrikanske drøm måtte komme – ligesom i Jørgen Niensens roman »Dybet«: »Men en Dag, snart, kom det uundgaaelige Sammenbrud; altid paa samme Maade.«

I sine bøger har hun givet mange oplysninger om sammenbruddet uden just at ville beskrive denne smertefulde udvikling – nej, tværtimod, dersom hun var forelsket i livet, i Afrika og i de sorte mennesker, var alt det hun skrev højsang og aldrig klage. Og dog.

Om naturen vil jeg ikke udtale mig, thi naturen lader sig ikke ændre. Om prisspillet på verdensmarkedet vil jeg heller ikke berette.

Det, hvad jeg vil berette om, er den »store stil« og nogle erfaringer, som jeg har gjort igennem min korrespondance med fru Margriet Muller, der har boet i Kenya – i nærheden af Ngong Hills – i mange år.

For det første havde Tom Kristensen ganske ret, da han skrev (om »Skygger paa Græsset«): »Livet er kun en drøm, kun skygger, og i en drøm bliver Afrika, der engang var så nærværende, kun til græsset, noget næsten anonymt.« Selve bogen er skrevet som i en drøm. »Livsens taknemmelig og trofast bog« er så trofast, så fyldt med inderlig glæde, at Karen Blixen ikke kunne (ville) lægge skjul på de begivenheder og fakta, som i dag afslører noget af selve op-takten til sammenbruddet: den store stil og naiviteten. Nu vil jeg gerne tro, at Farah (»Skygger paa Græsset«, s. 7-45) var en pålidelig og tro tjener, men jeg kan ikke forstå, at netop Farah skulle bestemme, hvornår der skulle drikkes champagne . . . Karen Blixen

beretter med en vis forkærlighed om *Sanduku a Ndege* (en lille lånekasse); det var noget enestående i 20'erne, noget enestående overhovedet i Afrika, i forholdet til de indfødte . . . men så var Karen Blixen nu engang som sagt en »kristelig humanist«. Til gengæld kan man intet sted læse, at hun skulle have tænkt på at begynde med en privat Sanduku a Ndege – til privat brug. Karen Blixen, som var så bevandret i bibelhistorien, har måske glemt (?) at tænke på de syv magre år. Men det var en del af den store stil; Farah holdt kassen. De store ting som et besøg af Prinsen af Wales – eller et besøg af Prins Wilhelm af Sverige – hørte til, ligesom de mange, ofte langvarige safaris: »Jeg fulgte en Gang i fjorten Dage en Elefanthjord . . .«; »Da jeg først kom til Afrika, havde jeg ikke Ro i Hjertet, før jeg havde erhvervet mig et virkelig smukt Eksempel af hver enkelt Art Vildt.« En farm drives ikke ved hele tiden at holde fest, gå »on safari« og mere eller mindre leve efter mottoet »carpe diem«. Eller er det netop mødet med Islam, som gjorde, at hendes fremtidssyn blev: hvad end der komme, er det rette . . . I hvert fald var det at drive landbrug i Danmark (i stor stil!) og at drive en afrikansk farm to forskellige ting; man kunne måske tillade sig at drømme i Danmark, hvor alt havde været organiseret efter samme princip for århundreder, og man kunne lade sig synke ned i det *underste land* i nærheden af Ngong Hills . . . men så var risikoen ganske enkelt, at det kunne være for livstid. Jeg skal ikke nægte, at »Skygger paa Græsset« er en fin bog – er en skøn drøm, som den gang selve livet i Afrika, men det er (var) jo en drøm. Det var måske drømmen, som holdt Karen Blixen ung (og på en måde »uerfaren«). Sammenbruddet måtte jo komme, som det ville komme, og som det kom en dag. Livet er jo ikke nogen drøm.

Nu godt – Karen Blixen stod også næsten ganske alene! I begyndelsen af 1977 fik jeg kontakt med fru Margriet Muller (som boede i Nairobi); hun skrev om en gammel hollænder, som kom næsten hver uge på besøg og fortalte om dengang da . . . Han havde kendt Karen Blixens mand, og det fremgår af hans udtalelser, at ægte- manden ikke helt opfyldte sine pligter. Ligesom Karen Blixen selv havde han et næsten uudslukkeligt behov efter at gå »on safari« – han havde en stor tilbøjelighed til at glemme livet på farmen og gå på jagt sammen med nogle venner (og iblandt dem var den gamle hollænder). Karen Blixen og hendes mand gik forskellige veje – og der skulle have været sammenhold for at holde styr på farmen, på ægteskabet. Det kan ikke forbavse, at Karen Blixen nævner alle

vegne Denys Finch-Hatton, den gode ven, hendes ledsager på safaris. Hun fortæller dog ikke, om Denys forstod sig på »farming« eller ej. Karen Blixen stod alene, når det drejede sig om farmen. Hun kunne kun søge hjælp hos Farah.

Og så kom sammenbruddet, som det måtte komme i begyndelsen af 30'erne . . . men takket være dette sammenbrud har dansk litteratur fået nogle ganske fine Afrika-skildringer, nogle ypperlige portrætter. En drøm kan bryde sammen, men den kan aldrig tilintetgøres. Efter at Karen Blixen var »out of Africa«, begyndte hun sit egentlige forfatterskab, oppe i Danmark, idet hun gang på gang begyndte på en drømmesejlads, ned til Afrika. Hvis hun havde været en lyrisk digter, så havde dansk digtning måske fået »Digte paa Græsset«. Sammenbruddet var begyndelsen af en af de fineste blomstringer, man kender til i dansk litteratur, thi Karen Blixen havde det, hvad hun selv kaldte »Talent for at drømme« – »en Evne, som løber i hele min Familie,« skrev hun.

En tur til Polen foråret 1977

Af BIBI RASMUSSEN, elev 76

Hvor er det svært! Jeg sidder med papir og blyant – skal til at fortælle om vores tur til Polen med Vestjyllands Højskole i foråret 1977. Når man sådan sidder og tænker tilbage, dukker der en masse minder op, – men jeg må prøve at konkretisere det til en lille »rapport« om vores Polenstur.

Det hele var meget spændende. Vi skulle til Polen! De fleste af os vidste ikke ret meget om det land, vi skulle besøge, så derfor prøvede vi i forvejen at sætte os lidt ind i forskellige forhold i Polen: landbrug, kunst, politik o. l. Jeg tror, de fleste af os havde på fornemmelsen, at det var et »lukket land«, vi nu skulle gæste.

Vi tog afsted en tirsdag morgen. Vi havde en hel bus for os selv med Carl som chauffør. Ialt var vi 24 elever + Anne og Poul og Carl. Denne første dag kørte vi direkte til Vestberlin, hvor vi overnattede på vandrerhjem. Næste dag kørte vi gennem Østtyskland og ind i Polen. Humøret var højt! Kontrasten mellem vest og øst er meget iøjnefaldende. I Vestberlin så vi højhuse, store biler, reklamer og modebutikker. I Østtyskland og Polen satser man åbenbart på andre værdier. Husene er ikke særlig flotte, og man (jeg) fik en fornemmelse af, at folk lever for andre ting end materielle goder.

Vi nåede vores hotel i Warszawa sent om aftenen og blev vel modtaget af vores guide Mark. Næste dag tog vi på sightseeing i byen. Polakker går meget højt op i bombningen af Warszawa under 2. verdenskrig, hvilket for os måske virker lidt mærkeligt. Vi så både film og mindesmærker fra krigens tid. Det er trods alt nok meget forståeligt, da vi jo slet ikke kan sammenligne vore nederlag i 2. verdenskrig med dem, Polen måtte lide.

Dagen efter var vi på skolebesøg. Det var meget spændende at se. Lærerne var meget åbne og flinke, og de fortalte løs om deres målsætning osv. Det var meget tydeligt, at børnene blev opdraget til at leve i et socialistisk samfund. – Næste dag kørte vi sydpå til Lodz. Om søndagen besøgte vi et museum for polske billedtæpper og væve. Det var fantastisk flot. Polakker arbejder virkelig meget seriøst med

at udvikle nye former for billedvævning. Man fik en fornemmelse af, at polakkerne hele tiden arbejder meget intenst med at dygtiggøre sig indenfor deres fag. – Samme aften var vi i operaen og se »Orfeus«. Det var meget betagende. Igen bed man mærke i det eksperimentelle. For mig var forestillingen en blanding af krops-teater og ballet. Det var særdeles udtryksfuldt.

Dagen efter besøgte vi kunstakademiet, hvor vi blev vist rundt af selveste professoren. Så vidt vi forstod på vores guide, var det en stor ære, som her blev udvist os.

Den næste dag kørte vi igen mod Berlin. På turen var vi inde på et lille husmandssted, hvor en mand sad og vævede blandt kyllinger og flæsk!

Vi overnattede i Berlin og kørte så næste morgen mod Danmark. Vi var godt trætte, da vi ankom til højskolen.

Nu har jeg ganske kort fortalt om vores tur til Polen. Selvfølgelig oplevede vi en masse andre ting, men hvis jeg skulle fortælle det hele, ville det muligvis fylde flere bind! Vi var allesammen enige om, at det havde været en helt igennem pragtfuld tur! Det er for-bavsende, at man kan udvise tolerance og samarbejde, når man f. eks. har kørt i bus i over 12 timer. Vi kunne, da vi var i Polen foråret 1977. – Nu skulle vi så til at bearbejde vores oplevelser og indtryk. Der blev arbejdet på højtryk de næste dage, og resultatet blev en rapport på 32 sider. Det var vi meget stolte af!

Vores tur til Polen var sådan set for mit vedkommende afslutningen på et højskoleophold på 7 mdr. Det var trist at sige farvel! Vende tilbage til hverdagen – til en anden og anderledes barsk verden. Selvom sådan et højskoleophold tidsmæssigt er en lille del af ens liv, tror jeg på, at det både fagligt og følelsesmæssigt giver en noget, som man uvilkårligt vil arbejde videre med og udvikle resten af livet.

Tanker tre år derpå – samt lidt godt fra elevbestyrelsen

Af JØRN VERNER STENDORF, elev 74

Jeg sætter mig tungt i lænestolen i det selvsamme værelse, jeg »residerede« i for tre år siden. Uden at vide af det styrede mine ben mig hen til det rum, hvor en vinballon havde sin faste plads, og hver morgen fik lov til at vække mig med lystige »BLOP«. Husker tydeligt skolens sanseløse beruselse, da vinen var færdigbrygget. Risvin var det – dengang var det. Nu er timeglasset nået til september 1977. Elevmøde på Vestjyllands Højskole. Udenfor min dør høres små hvin og lyde. Det må være endnu en »udløsning« fra en af de utallige livsbekræftende gensynsscener, som altid opstår, når mennesker mødes efter et, to, ja måske tre års fravær. Spænding og forventning skal ud på en eller anden måde. Smilemusklerne er højaktive – især hos lærerne. Maven falder til ro efter at have fået en gang foder. men snakketøjet er ikke til at stoppe: »Kan du huske . . . har du hørt?« etc. Alle skal nå en bunke ting i løbet af weekenden. Uret tikker hastigt, og snart er det bare søndag . . . og afrejse. En grufuld tanke. Febrilsk åbnes den medbragte whisky, og de grønne sættes i beredskab.

Jeg rejser mig op og går lidt rundt i værelset. Det virker sterilt. Gad vide hvilke mennesker der har boet her siden mig. Minderne vælter frem – de får frit løb nogle sekunder. Her er der blevet skrevet digte, noveller, læst sociologi eller perceptions-psykologi, hvis man kunne få ro . . . eller give sig selv ro til det. Her er man vågnet en kold decembermorgen. Væltet ud af sengen og fræset op og ned ad gangene med svaber og gulvklud, mens Tage gik rundt i overstadig morgenumør!! De fantastisk mange hyrdetimer og hyggeaftener, skænderier, elskov. Åh jo, minder er gode at have, men dem alene kan man ikke leve på.

Det, jeg primært erindrer fra højskoleopholdet, er det intime miljø, som vidt forskellige mennesker kan skabe eller rettere er nødt til at skabe, fordi de skal leve dør om dør i et kortere eller længere tidsrum. Gruppedannelser er ikke til at undgå. Som regel udvider eller indskrænker de sig efter behov. Jeg kender flere kol-

lektiver, som er opstået efter højskolen, og det er efter min mening yderst positivt. Kort sagt, der er basis for i hvert fald at få et eller andet med sig herfra – især menneskeligt, men også fagligt. Der stilles så at sige ingen krav fagligt, og der er rigelig tid til at lulle sig selv i søvn. Jeg oplevede flere, som burde have haft et spark i røven. Flere som hverken gad eller ville engagere sig i det faglige. Men Johannes V. Jensen klokken 08,15 er måske også kun for liebhavere!!

Hvad vil skolen så med en flok mennesker med vidt forskellig baggrund, skolekundskaber m. v. Give dem en berøring af Grundtvigs klamme hånd, Vestjyllands særprægede barske vidunderlige natur eller hvad? Fagtilbudene har jeg i mange henseender været noget kritisk overfor, men ved nærmere eftertanke ligger humlen givet begravet i den for mig fjerne målsætning, skolen har (eller ikke har). O.K. nogle fag giver adgang til H.F., men det jeg helst ser er fag, som på en eller anden måde er samfundsmålrettede. Men det kræver en målsætning, hvor man en gang for alle gør op med sig selv politisk, og jeg skal ikke lægge skjul på, at jeg gerne ser en skole, hvis ben tilhører et socialistisk legeme. Skolen må for himlens skyld ikke begynde at stå i stampe, når den rummer uanede muligheder. Den må ikke blive et lille beskyttet samfund – tværtimod, den skal være åben og vise sig udadtil så tit som muligt. Den lokale interesse for skolen er jo alt for ringe, og det hænger nok sammen med, at undrende vestjyder kun ser de »rabiater« påklædte højskoleelever, som en søndag morgen nyder at gå en stille tur ud i den overvældende natur (og så har man igen noget at snakke om i de små hjem). Alt i alt mener jeg, skolen trænger til en radikal målsætningsdebat, hvor også eleverne inddrages. Det var måske en ide til emne ved elevmødet i 1978??!!

Summarisk: Skolens udvikling bør interessere os, og det fører mig stille og roligt over i det forhold, at nuværende og tidligere elever selv kan gøre sit til at præge skolens udvikling ved at erhverve sig stemmeret ved skolens generalforsamlinger. Man kan få stemmeret ved at indbetale 100 kroner (engangsbeløb) til Günther, hvorefter der udstedes et indskudsbevis »Vestjyllands Højskole«. Elevbestyrelsens medlemmer er gået foran med et godt eksempel (synes vi da selv), og alle fem bestyrelsesmedlemmer har indbetalt 100 kroner (og Günther strålede af lykke). Som bekendt sidder der to medlemmer af elevbestyrelsen i skolens bestyrelse, men vor indflydelse vil blive betydelig forstærket, hvis I også afser en sølle hundredlas og

derved direkte kan bakke op på skolens generalforsamling (i år fandt den sted den 28. oktober).

Elevforeningen kunne godt bruge flere medlemmer. Pt. koster det 30 kroner om året at være medlem. Thomas (formand for elevbestyrelsen) har så småt luftet tanken om, at vi begynder at granske i kartoteket. Men I kan også være til stor hjælp i den forbindelse. I kender sandsynligvis flere elever fra jeres årgang, som af uvidenhed, dovenskab eller andre grimme ting ikke er medlem af elevforeningen. Få fat i vedkommende og få ham/hende med under foreningens vinger.

Som nævnt i referatet fra elevforeningens generalforsamling blev der nedsat en såkaldt »Københavnklub«. Klubben ændrede dog navn kort efter mødet i september og kalder sig nu Sjællandsafdelingen. Fra bestyrelsens side ønskede man nemlig at brede sig ud over hele Sjælland, hvorfra skolen altid har haft mange elever. Sjællandsafdelingen holdt en »bragende« god fest lørdag den 26. november – den stiftende fest, som fandt sted hos Ole B. Lund, Bremensgade 41 st., 2300 København S. Eventuel kontakt til afdelingen kan ske gennem ham.

Folkemusikfestival – vel nok den største mundfuld en elevforening ved Vestjyllands Højskole nogensinde har gæbt over. Elevbestyrelsen, og et nedsat udvalg på fire personer, mødtes den 29. oktober, hvor vi havde en daglang drøftelse. Festivalen er fastsat til den 22. og 23. juli 1978 og kommer til at foregå på og omkring vor gamle højskole udi det vestjyske. Formålet med festivalen er ganske klart at udbrede kendskabet til folkemusikken og markere Vestjyllands Højskole udadtil. Det foreløbige budget til musik og musikanter er sat til 15.000 kroner. Vi har i forbindelse med planlægningen været nødt til at fremkomme med et realistisk tal for, hvor mange vi regner med vil gæste festivalen, og tallet blev 300. Disse mange gode mennesker skal betale 50 kroner for at overvære årets begivenhed i Vestjylland. Vi håber og regner selvfølgelig med, at endnu flere vil begive sig til festivalen. Spillemandsstævnet skulle gerne primært henvende sig til den lokale befolkning, og det er da også blandt den, vi vil finde de fleste spillemænd og grupper. Men enkelte »topnavne« skal også med på »menu-kortet«, og ved mødet blev bl. a. »De gyldne løver«, Niels Hausgaard, Paddy Doyle's og »Rumleeskadrillen« foreslået. Preben fra elevbestyrelsen har fået det »utaknemmelige« job at få de »fede« kontrakter hjem. Af øvrige udvalg har vi nedsat et »Mark- og teltplads-udvalg« (der må gri-

Elevforeningens bestyrelse 1977. Fra venstre: Preben Olsen, Jørn Verner Stendorf, Hanne Kirt, Torben Brohus, Thomas Petersen.

nes), et madudvalg, som Elly, vor fortræffelige madmoder på højskolen, har lovet at tage sig af. Maden, som skal serveres, bliver en let omgang, formentlig kartoffelsalat med frikadeller, pølser, bøfsandwich m. v. Af øl regner vi med at indkøbe mindst et par hundrede kasser, men vi vil selvfølgelig til hver en tid have forstærkninger i baghånden. Økonomiudvalget bliver et temmeligt vigtigt udvalg, som i meget høj grad skal samle alle de økonomiske tråde. Og dem er der mange af! Endvidere skal et PR-udvalg sætte jungletrommerne igang, så folket bliver bekendt med festivalens komme. Udvalget vil bl. a. henvende sig til lokale aviser samt et par landsaviser. Vi håber tillige, at lokal-radioen i Holstebro vil være med i trommehvirvlerne, og måske kan vi få lokket »Landet rundt« på kroen også. Der skal også laves et antal plakater samt deles løbesedler rundt. Vi regner selvfølgelig med, at I vil fortælle vidt og bredt om festivalen, så vi også ad den vej skaffer gæsterne.

Elevmødet og generalforsamlingen finder sted den 23. og 24. september 1978, og med disse ord vil elevbestyrelsen ønske jer alle en rigtig glædelig jul. Og et hjerteligt gensyn i det nye år.

Vestjyllands Højskoles generalforsamling

Den 28. oktober afholdt den selvejende institution Vestjyllands Højskole sin årlige generalforsamling her på skolen. Dagsorden ifølge vedtægterne: Beretning – Regnskab – Bestyrelsesvalg – Revisorvalg – Eventuelt.

Formanden, sognepræst Niels Jørgen Jensen, Højmark, kunne konstatere, at V. H. havde haft et godt arbejdsår med et rimeligt elevtal, nemlig 51,8 årselever. Dette tal fremkom på følgende måde: Oktober–december 76 = 32 elever. Januar–april 77 = 49 elever. Sommerkurser i alt = 476 deltagere. Selv om ikke alle kurserne havde været fuldt belagt, måtte dette betragtes som et tilfredsstillende resultat for skolen.

Skolens regnskab 1976/77 blev forelagt og gennemgået af sekretær Charles Gam. Det viste et underskud på 22.664 kr. og blev enstemmigt godkendt af generalforsamlingen.

På valg til bestyrelsen var: Niels Jørgen Jensen, Højmark, og Ellen Nielsen, Velling. Begge blev genvalgt. Som repræsentant for elevforeningen var Jørn Verner Stendorf (elev 1974/75) blevet valgt til afløsning af Gerda Madsen, Velling. Skolens bestyrelse består herefter af:

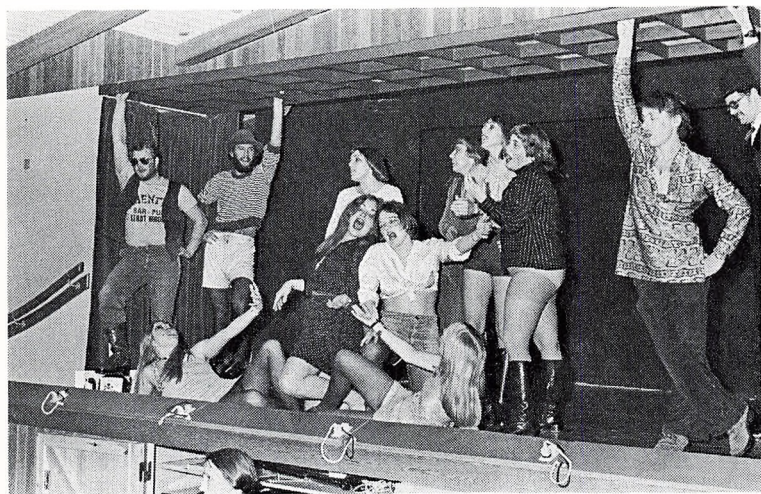
Formand: Niels Jørn Jensen, Højmark.
Næstformand: Niels Tylvad, Hanning.
Ellen Nielsen, Velling.
Ingrid Thue Nielsen, Ringkøbing.
Peder Juul, Velling.
Erik Bruun, Hee.
Carlo Alvin, Fjaltring.
Thomas Petersen, Allerød.
Jørn Verner Stendorf, Roskilde.

Som lokal revisor blev advokat K. Dalgaard-Knudsen, Ringkøbing, genvalgt.

Forstanderen kunne under eventuelt meddele, at sekretær Asta Lærke havde opsagt sin stilling pr. 1. december. Asta nedkom med en dejlig datter først i september og ønsker nu at koncentrere sin opmærksomhed fuldt og helt omkring opdragelsen af sine to døtre.

Her fra skolen vil vi gerne sige Asta tak for otte års tro tjeneste og håbe, at hun vil fastholde kontakten med os herude i Vesttarp.

Generalforsamlingen sluttede med en glad sangaften under Strits ledelse.

Dansktoppen.

Sommerens kurser 1978

Temakurser:

Disse kursers indhold koncentrerer sig om bestemte temaer.

Tema 1 fra d. 24.–30. juni: »Folkelitteratur, folketro og folkedans«.

Tema 2 fra d. 3.–15. juli: »Magt og miljø«.

Tema 3 fra d. 16.–22. juli: »Arbejderkultur«.

Arbejdsformen er foredrag, gruppearbejde og ekskursioner.

Ældrekurser:

Kurserne er tilrettelagt fortrinsvis for de lidt ældre årgange, men principielt er der ingen aldersgrænse.

Fagtilbud:

Litteratur, samfundsforhold, naturens forvaltning, landsbykirker, musikorientering, vævning, keramik, sang, motion m. v.

Arbejdsformen er foredrag, studiekredse og ekskursioner.

Kursus 1: 15. maj – 27. maj.

Kursus 2: 29. maj – 10. juni.

Kursus 3: 12. juni – 24. juni.

Kursus 4: 26. juli til 7. august.

Kursus 5: 9. august til 21. august.

Kursus 6: 23. august – 4. september.

Husk elevmødet 1978

22.–23.–24. september.

Sæt kryds i kalenderen allerede nu!

Vil du støtte Vestjyllands Højskole

så meld dig ind i skolens støttekreds. Det koster 100 kr. én gang for alle og giver dig stemmeret ved skolens generalforsamling. Beløbet kan indbetales på skolens girokonto nr. 3 04 70 67. Anfør venligst: *Støttekreds*.

Elevgeneralforsamlingen

Vestjyllands Højskole, søndag den 25. september 1977

Pause under generalforsamlingen.

Fremmødt til generalforsamlingen var 53 stemmeberettigede, lærere og andre interesserede. Formanden for elevbestyrelsen, Thomas Petersen, bød velkommen, hvorpå Finn blev valgt som ordstyrer. Dagsordenen var som følger:

1. Formandens beretning.
2. Regnskab.
3. Indkomne forslag:
 - a) Københavnerklub.
 - b) Folkemusikfestival.
4. Bestyrelsesvalg.
5. Revisorvalg.
6. Eventuelt.

Formandens beretning og kassererens regnskab blev fremlagt og godkendt. Første punkt under indkomne forslag var at vælge et udvalg på 5, som ville være med til at genoprette Københavnerklubben. Udvalget kom til at bestå af: Kaj Kyndesen, Ole Lund, Mogens Nielsen, Knud Volmers og Steffen Kaas-Larsen. Udvalget valgtes for et år. Næste punkt var at vælge fire, der sammen med bestyrelsen skal prøve at arrangere en folkemusikfestival den 22.–23. juli 1978, men da der var to bestyrelsesmedlemmer på valg, enedes vi om at udsætte dette punkt til efter bestyrelsesvalget. Næstformand Mogens Nielsen og bestyrelsesmedlem Vinnie Vingaard ønskede at udtræde af bestyrelsen. Der blev opstillet syv kandidater, hvoraf Torben Brohus og Jørn Verner Stendorf fik flest stemmer og dermed indtrådte i bestyrelsen. Derpå blev de fire, der i samarbejde med bestyrelsen skal prøve at arrangere en folkemusikfestival, valgt. Det blev: John Hansen, Per Slynghborg, Lene Christensen og Trisse Ludvigsen.

Næste punkt var revisorvalget, hvor Boye blev genvalgt. Ved eventuelt opfordrede Günther os til at anbefale højskolen, da de på daværende tidspunkt havde fået ret få indmeldelser til kurset, der begyndte til oktober. Ligeledes opfordrede han os til at komme med forslag til årsbogen.

Hanne Kirt, elevbestyrelsen.

Nyt fra Højskolernes Sekretariat

AF ARNE ANDRESEN

Landsforeningen af Højskoleelever (LaH) afholdt sit årlige repræsentantskabsmøde på Skælskør folkehøjskole den 4.–5. juni 1977.

Der deltog ialt 35 elevforeningsrepræsentanter fra 15 ud af 32 tilsluttede elevforeninger. Der udspandt sig en livlig diskussion om LaH's virksomhed, bladet »HØJSKOLEELEVER« og ansøgningen (via DUF) om tipsmidler til ungdomsarbejde.

Nogle deltagere efterlyste mere udvalgsarbejde.

Bladudvalget refererede til samarbejdsforhandlingerne, som har været ført med Højskolebladet. LaH's styrelse har besluttet fortsat at udgive »HØJSKOLEELEVER« som et selvstændigt blad.

Vedrørende styrelsesvalget blev Hans H. Schweder genvalgt, og nyvalgte blev Daniel Eiler fra Viborg-eleverne og Ivar Lærkesen fra Skælskør folkehøjskole. Anne Marie Thomsen, Askov-lærlinge, blev valg t som 1. suppleant og Kirsten Krainer, Kalø-elever, som 2. suppleant. Den genvalgte H. H. Schweder er fra Askov-lærlinge.

Lørdag aften var der folkemusik-underholdning og folkedans ved skolens lærere, efterfulgt af selskabeligt samvær.

Kontingent til LaH blev fastsat uforandret til 0,75 kr. pr. medlem.

Søndag holdt forstanderen for Skælskør folkehøjskole, Helge Severinsen, foredrag: »A propos folkehøjskole – hvem er folket?« Der udspandt sig en livlig diskussion derefter.

Med hensyn til det forgangne år (LaH's virksomhed i 1976–77) kan jeg anføre følgende fra beretningen:

Kontaktudvalget, København/Sjælland: Der har kun været afholdt et egentligt kontaktudvalgsmøde, nemlig i september. Sæsonens mødeaktivitet, spec. Kbhs kredssamarbejdet blev drøftet, og Toni Michelsen fortalte om sin rejse til Asien for WAY. Den 22. februar var der pakkeaften på Højskolernes Sekretariat, og nogle tusinder brochurer og plakater blev ekspederet!

Formålet med kontaktudvalget er, at de repræsenterede elevforeninger kan udveksle informationer og ideer. Der bliver endvidere orienteret om LaH's arbejde, og en række tilbud o. l. fra Dansk

Ungdoms Fællesråd og Foreningen Nordens Ungdomsrepræsentantskab formidles videre.

Kbhskredssamarbejdet: Københavnskredssamarbejdet består af: Askovkredsen i København, Borups Højskole, Foreningen Højskoleforum, Den internationale Højskoles Københavnskreds og elevforeningerne fra: Frederiksborg, Kalø, Ry, Skælskør og Vrå højskoler.

Der har været afholdt 2 lørdagshøjskoler med hhv. 17 og 23 betalende deltagere. Økonomisk slutresultat: + 60,75 kr.

November: »Mennesket og institutionerne« ved højskoleforstander Niels Højlund, Ry.

Marts: »Det nye Kina« ved højskolelærer Mads Lidegaard, Krogerup højskole. Se referat af dette møde i »HØJSKOLEELEVER« nr. 2, 1977.

Højskoleelever: LaH's blad HØJSKOLEELEVER er nu gået ind i sin 8. årgang. Antallet af numre pr. årgang er fire, to numre om foråret og to numre i efteråret.

Bladet er den aktivitet, der har været satset mest på i det forløbne år, og vi mener, at det kan ses på såvel lay-out som indhold. Redaktionen tror på PR-værdien for højskole. Bladet er overgået til omdeling via avispostkontoret og har samtidig fået en kasserer. Abonnementstallet er som ventet faldet i forbindelse med omlægningen, men en PR-kampagne er under afskibning det kommende halve år.

Dansk Ungdoms Fællesråd (DUF): DUF omfatter i dag 55 børne- og ungdomsorganisationer. 1976/77 har været særligt arbejdskrævende. I forordet til årets beretning fremhæver formanden flg. områder:

- tipsloven med nye retningslinjer for tilskud. Blev vedtaget med et stort flertal i folketinget.
- det idebestemte ungdomsarbejdes markering af mulighederne i såvel fritids- som uddannelsesmæssig sammenhæng, bl. a. i forbindelse med flere ministeriers langsigtede planlægning.

Vedrørende Højskolernes Sekretariat (HS):

Et år er gået med den nye fællesbrochure, og alle har i det store og hele udtrykt tilfredshed med den. Den nye fællesbrochure for

1977/78 udkom i januar d. å. og blev udvidet til 80 sider. Dette var nødvendigt af hensyn til flere højskolars ønske om 2 moduler, og samtidig gav det mulighed for nogle billeder. Den blev trykt i 52.500 eksemplarer, og pr. 1/5 i år havde vi brugt 41.000 eksemplarer mod 35.500 sidste år samme tid. Brochuren indeholder også i år en oversigt over både de lange og de korte kurser. Den er udsendt til biblioteker, erhvervsvejledningen, arbejdsformidlingen, fagforeninger og arbejdsgiverforeninger, ungdomsforeninger, skolevejledere, venteværelser, Kvickly brugsforeninger, handels- og industrivirksomheder m. v. Igen i år har vi fået trykt en plakat med oversigt over de korte kurser. Den er trykt i 18.000 eksemplarer mod 14.900 sidste år. I fællesbrochuren er der opført 316 korte kurser mod 271 sidste år. På plakaten er der opført 357 korte kurser mod 321 sidste år. Forskellen mellem det samlede antal kurser i brochuren og på plakaten skyldes, at flere kurser på plakaten er opført to steder. Der er 56 højskoler med på plakaten med korte kurser mod 47 højskoler sidste år.

Efter den nye fællesbrochure har virket et år, kan vi for første gang konstatere en nedgang i udsendelse af højskolernes egne brochurer. I 1976 uddelte vi ca. 15.000 brochurer om højskolernes kurser mod 22.600 året før. Af højskolernes brochurer om de korte kurser uddelte vi ca. 13.500 mod 18.000 året før. Det er vanskeligt at sige nøjagtigt, hvorfor vi havde denne nedgang. Det totale antal skriftlige forespørgsler har været uforandret. Vi tror derfor, at den nye fællesbrochure har »aflastet« forbruget af de enkelte højskolars brochurer, fordi den, som har fællesbrochuren, mange gange har været i stand til at vælge højskole ud fra fællesbrochuren og har indmeldt sig til pågældende højskole uden at have rekvireret skolens egen brochure. Derved er et af formålene med fællesbrochuren nået.

Modtagne skriftlige forespørgsler vedrørende de lange kurser:

Det sted, hvor vi kan mærke en ændring, efter at den nye fællesbrochure kom i 1976, er antallet af svarkort, som kommer retur til HS.

Det totale antal skriftlige forespørgsler er uændret. Der er udsendt flere fællesbrochurer og kommet færre kort retur. Af følgende oversigt kan man se ændringerne:

	1976	1975	1974
a) Antal kort fra fællesbrochuren, hvor man beder om pågældende højskoles egen brochure	778	1.194	1.164
b) Antal breve, hvor man beder om pågældende højskoles egen brochure. .	573	606	388
	1.351	1.800	1.552
c) Antal breve, hvor vi efter spørgsmålet har sendt fællesbrochuren	992	538	—
Total	2.343	2.338	

Opgørelse efter frankeringsmaskinen:

Alle de skriftlige og telefoniske forespørgsler samt andre udsendelser til højskolerne og elevforeningerne har været stigende de sidste tre år. På grund af portoforhøjelserne, og at den nye fællesbrochure i 1976 blev tungere end 1975-udgaven, er der sket en 100 % stigning i totaludgifterne siden 1974, men udgiften pr. forsendelse er kun steget ca. 52 % i samme tidsrum.

Oversigten fortæller også noget om, hvor HS har udsendt materiale efter telefoniske forespørgsler.

	1976	1975	1974
a) Antal forsendelser	37.741	35.115	28.706
b) Total kroner	41.788	32.621	20.845
c) Øre pr. forsendelse	110,7	92,9	72,6

Højskolebilleder:

Det ene sæt af udstillingen Højskolebilleder er skænket til Danmarks Pædagogiske Bibliotek og derved taget ud af cirkulation. Det andet sæt er udlånt til Undervisningsministeriet og Udenrigsministeriet, da udstillingen skal til den danske ambassade i Paris og vises der og på skoler i Paris. Det sidste sæt er stadig til låns i Danmark, og bestillinger fra elevforeninger, ungdomsforeninger m. v., som ønsker at vise Højskolebilleder til medlemmer eller andre interes-

Frikvarter.

serede, modtages meget gerne, for det er jo nok det væsentlige i elevforeningsarbejdet, at hver og een, som har været glad for sit højskoleophold, går ud og fortæller andre mennesker, at det netop *nu* er en god ide at tage på højskole. Hver læser af dette årsskrift bør skaffe sin højskole to nye elever til næste hold.

Så lad os gøre dette.

Elevfortegnelse pr. 6. januar 1977

1. Bodil Annette Anthony, Kalundborgvej 51, 4300 Holbæk.
2. Peter Ulrik Andersen, Tranekærvej 51, 7400 Herning.
3. Susan Bjørnstad, Tårnvej 277 III, 2610 Rødovre.
4. Marianne Burkal, Strandvejen 14 II, 5800 Nyborg.
5. Karin Drejer, Nilensvej 23, 2770 Kastrup.
6. Bjarne Dyg, Koldingvej 144, 7100 Vejle.
7. Ulla Ellegård, Benediktsgade 46 II, 5000 Odense.
8. Gunner Grønbæk, 6900 Skjern.
9. Aksel Vinter Hansen, Holvevej 45, 5464 Brenderup.
10. Tonny Per Hansen, Meinungsgade 11 II th., 2200 Kbh. N.
11. Poul Harboe, Køstrupvej 10, Køstrup, 7700 Thisted.
12. Benny Haugsted, Damhaven 19, 7100 Vejle.
13. Per Thorbjørn Holm, Fredericiagade 5 st., 7100 Vejle.
14. Jim Hav, Hvidovrevej 10 st., 2610 Rødovre.
15. Svend Hyllested, Gyvelvej 10 D st., 4000 Roskilde.
16. Knut Haaland, Marineveien 7, 4600 Kristianssand, Norge.
17. Hanne Bech Jensen, Søndergade 12 F, 6534 Agerskov.
18. Søren Bøje Jensen, Jernbanealle 26 C, 2630 Tåstrup.
19. Steen Jensen, Nørregade 33, 3790 Hasle.
20. John Anton Jensen, Overgaden Oven Vande 98 A II th., Kbh.
21. Lisbeth Toft Kirkeby, Niels Kjeldsensvej 22, 7500 Holstebro.
22. Kaj Kyndesen, Larsensvej 8, 3230 Græsted.
23. Jørgen Rosenkvist Larsen, Kristiansgade 22-4, 7430 Ikast.
24. Ole Fjelding Larsen, Bagsværdsvvej 135, 2800 Lyngby.
25. Charlotte Licht, Strandvej 67, 5700 Svendborg.
26. Kim Lindhøj, Strandvejen 14 II, 5800 Nyborg.
27. Søren Sparvath Mortensen, Gyvelvej 3, 6870 Ølgod.
28. Birthe Møller, Høvmålvej gård 80 nr. 10, 2300 Kbh. S.
29. Anne Jarlholm Nielsen, Mølløvænget 2, Skuldelev, 4050 Skibby.
30. Bente Nielsen, Langelinie 45, vær. 213, 5000 Odense.
31. Allan Nielsen, Nørrebrogade 237 II th., 2200 Kbh. N.
32. Robert Bjarne Olsen, Ernst Kapersvej 4 st. th., 2450 Kbh. SV.
33. Lone Olsen, Oehlenschlægersgade 10 A 4. tv., Kbh.
34. Poul Erik Olsen, Marselisborg Alle 4 A th., 8000 Århus C.

35. Tove Nørgård Paulsen, V. Fastrupvej 38, Hammerum, Herning.
36. Birgit Fruergård Rasmussen, Assensvej 16, Kirkeby, Stenstrup.
37. Per Rasmussen, Spøttrupvej 36 I, 7400 Herning.
38. Peter Raun, Vangedevej 230 A, 2860 Søborg.
39. Flemming Robdrup, Lindegårdsparken 2, 4360 Kirke Eskildstr.
40. Irma Rubusch, Fogedrup, 6372 Bylderup Bov.
41. Bo Steen, Stengårdsvej 45, 9800 Hjørring.
42. Karen Margrethe Strårup, Nørrebrogade 9 3. byg. nr. 33 II, Kbh.
43. Inge-Merete Storgård, Baggesensgade 6 A IV th., 2200 Kbh. N.
44. Kate Sørensen, J. L. Heibergsalle 16, 6700 Esbjerg.
45. Johnny Søberg, Gl. Kalkbrænderivej 30 st. th., 2100 Kbh. Ø.
46. Arne Tarp, Vorbasse.
47. Helle Wewer, Jernbanealle 22, 5250 Fruens Bøge.
48. Karen Würtz, Chr. Hansensvej 3, 4520 Svinninge.
49. Frank Ørslev, Gørløsevej 15, 3550 Slangerup.

Elevfortegnelse pr. 1. oktober 1977

1. Jørgen Finn Andreasen, Valdemarsgade 22 I, 1665 Kbh. V.
2. Lilian Bang, Richtersvej 18 I, 8600 Silkeborg.
3. Leif Benjaminsen, Rørgårdsvej 3, 7570 Vemb.
4. Leif Bennedsen, Motalavej 44 I th., 4220 Korsør.
5. Johnny Bentsen, Vestjyllands Højskole.
6. Jorunn Bye, Christian VII's gt. 14, 9000 Tromsø.
7. Jan Christensen, Dalsvinget 7, 4600 Køge.
8. Poul Christensen, Klostergade 3, 7770 Vestervig.
9. Anni Møller Enevoldsen, Skoverupvej 4, 4683 Rønnede.
10. Kari Ericson, Vårvädersvägen 6B:621, S-22227 Lund.
11. Else Eriksen, Høegsvej 15, 8834 Hammershøj.
12. Augo Falksen, Poul Hansensvej 19, 3951 Christianshåb.
13. Henriette Gyrn, Holmelinsvej 15, 2800 Lyngs.
14. Dan Hansen, Fælledvej, 8700 Horsens.
15. Jette Seidler Hansen, Bakkedraget 8, 9990 Skagen.
16. Poula Hentze, c/o Tindalid, blok S nr. 310, 3900 Godthåb.
17. Lene Holmstrøm, Tendrupvej 68, 8543 Hornslet.
18. Johannes Dubgaard Jensen, Virumvej 58, 2830 Virum.
19. Preben Jensen, Bekkasinevej 7, Kølvrå, 7470 Karup.
20. Per Thorsgård Jørgensen, Agerland 9, 7700 Thisted.
21. Jørgen Kegel Larsen, Sct. Hansgade 12, 4. tv., 2200 Kbh. N.
22. Henry Lauridsen, Solsortevej 8, 7200 Grindsted.
23. Klari Lennert, Kivitoqarfik 2, 3911 Holsteinsborg.
24. Jan Mikkelsen, Oddesundvej 136, 7700 Thisted.
25. Peter Hambro Mikkelsen, Stæregården, 3630 Jægerspris.
26. Karin Müller, Genner Bygade 80, 6200 Åbenrå.
27. Tom Birger Møller, Sæbygård Nøreng, 7870 Roslev.
28. Berit Wischman Nielsen, Slotsherrenshave 191, 2610 Rødovre.
29. Jes Aage Nielsen, Ndr. Strandvej 145 C, 8240 Risskov.
30. Poul Boye Nielsen, Blegdalsparken 13, vær. 105, 9000 Ålborg.
31. Torben Rahm, c/o Pedersen, Knud Lavards Gade 8, 1730 Kbh. V.
32. Kristin Runde, Strandvejen 15 A, N-9000 Tromsø.
33. Niels Stockholm, Bakkegården, Egebjergvej 106, 4500 Nyk. Sj.
34. Hanne Vigsted, Rebæk Søpark 5, vær. 218, 2650 Hvidovre.
35. Karin Sørensen, Åløsevej 17, Østerlars.

